

4. Prieskum medzi európskymi súdcami

Po tretí krát sa uskutočnil prieskum medzi súdcami o ich nezávislosti. V prieskume sme sa súdcov pýtali na všeobecné zhodnotenie ich nezávislosti, ako aj na hodnotenie rôznych druhov aspektov, ktoré ovplyvňujú nezávislosť. Popri otázkach o skutočnom fungovaní mechanizmov nezávislosti justície sa sieť pýtala, či majú súdcovia pocit, že sú rešpektovaní inými subjektami v rámci justície ako aj riadiacimi subjektami v rámci justície, stranami v spore alebo ostatnými zložkami moci v state alebo médiami (aj sociálnymi).

Do prieskumu sa zapojili súdcovia z 25 krajín, v celkovom počte 11,335 súdcov. V niekoľkých krajinách, kde súdna rada obsahuje aj prokurátorov, boli aj tito oslovení, aby sa ne prieskume zúčastnili. V tejto správe prezentujeme výsledky len za súdcov. Do prieskumu sa nezapojila súdna rada vo Francúzsku, nakoľko tesne pred spustením prieskumu sa vo Francúzsku súdna rada vymenila. Rovnako sa do prieskumu nezapojila ani súdna rada z Poľska, pretože jej bolo pozastavené členstvo v ENCJ a s tým súvisí aj jej vylúčenie z aktivít a projektov siete. V porovnaní s prieskumom realizovaným pred dvoma rokmi sa do prieskumu nezapojili ani Albánsko, Estónsko a Srbsko. Na druhej strane do prieskumu vstúpili súdcovia z týchto krajín: Bosna a Hercegovina, Grécko, Maďarsko a Čierna Hora.

4.1 Metodológia

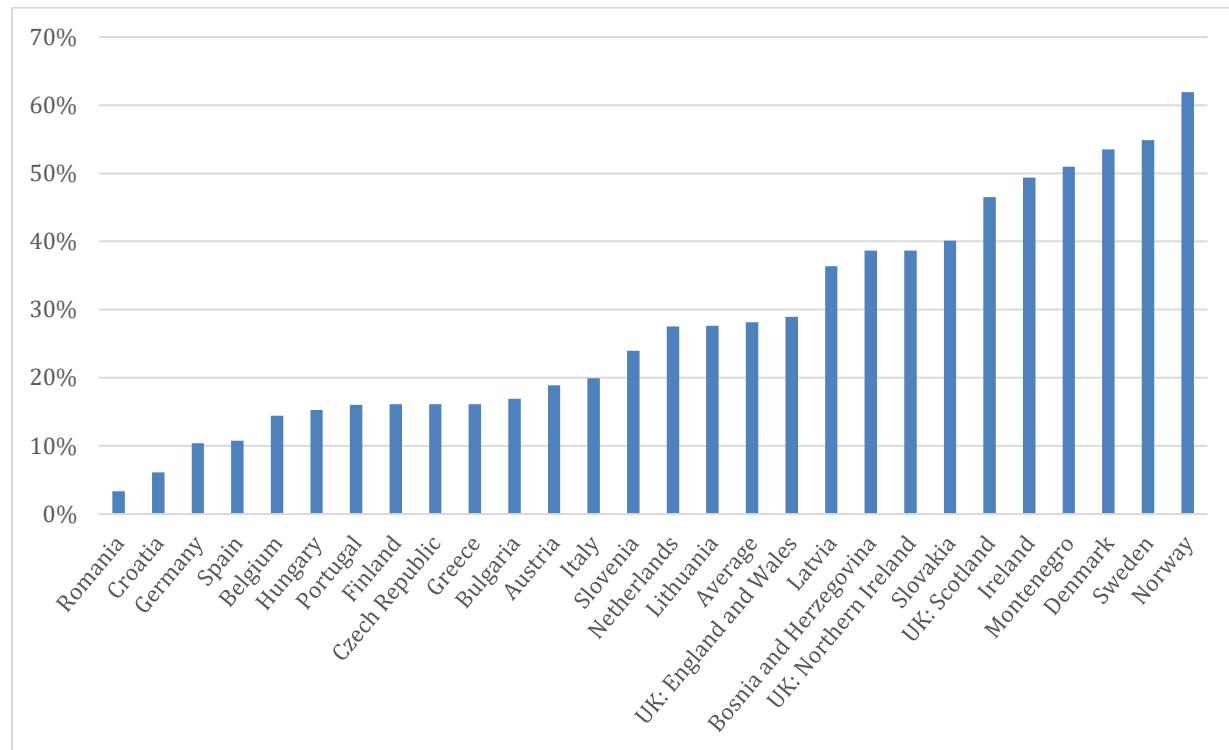
Všetky členské ako aj pozorovateľské súdne rady ENCJ (pozn. v krajinách kde súdna rada nie je zriadená sa do prieskumu zapojili iné inštitúcie, napr. ministerstvo spravodlivosti) sa zapojili do prieskumu. Súdna rada Bosny a Hercegoviny, hoci nie je ani členom a ani pozorovateľom ENCJ, požiadala o zapojenie sa do prieskumu, čo bolo nakoniec aj schválené. Participujúce súdne rady dostali list od Prezidenta ENCJ, v ktorom bol objasnený účel prieskumu ako aj výzva na zapojenie sa čo najväčšieho počtu súdcov do prieskumu. List obsahoval aj piamy link (prepojenie) na prieskum, ktorý bol súčasne sprístupnený v národnom jazyku každej krajiny, ktorá sa do prieskumu zapojila. Súdcovia vypĺňali prieskum anonymne, vyšpecifikovali krajinu k ktorej sú súdcami.

Mnohé zo súdnych rád oslovili priamo súdcov, iné súdne rady poslali list predsedom súdov, alebo zaangažovali do "náboru" združenia súdcov. Prieskum bol adresovaný len profesionálnym súdcom.

Prieskum bol navrhnutý tak, aby súdcovia zhodnotili všeobecne ich nezávislosť, ako ju vnímajú, aby poskytli údaje pre príslušný ukazovateľ nezávislosti (13), ale tiež aby bolo možné podrobne preskúmať rôzne aspekty nezávislosti. V prieskume boli položené aj všeobecné otázky týkajúce sa ich pohlavia, praxe ako aj oblasti v ktorej vykonávajú funkciu súdca (stupeň súdu a špecializácia). Niektoré otázky boli zachované tak, ako v predchádzajúcim prieskume, niektoré sú nové, napr. zmena stavu nezávislosti odkedy sa ujali funkcie súdca a rozsah akým sú implementované súdne rozhodnutia proti vláde vládou samotnou. Nezávislosť nemožno oddeliť od moci: súdnictvo môže byť úplne nezávislé, ale ak sa jeho rozhodnutia neberú vážne, nezávislosť nemá význam. Druhá časť prieskumu sa zaobrája aj týmto otázkami. Tri nové otázky týkajúce sa zodpovednosti boli pridané do prieskumu – ukazovateľ zodpovednosti č. 10 a 11. Otázka z predošlého prieskumu týkajúca sa možností zlepšenia stavu nezávislosti sa už v prieskume nenachádza, nakoľko z predchádzajúceho prieskumu nevyplýva jej pridaná hodnota.

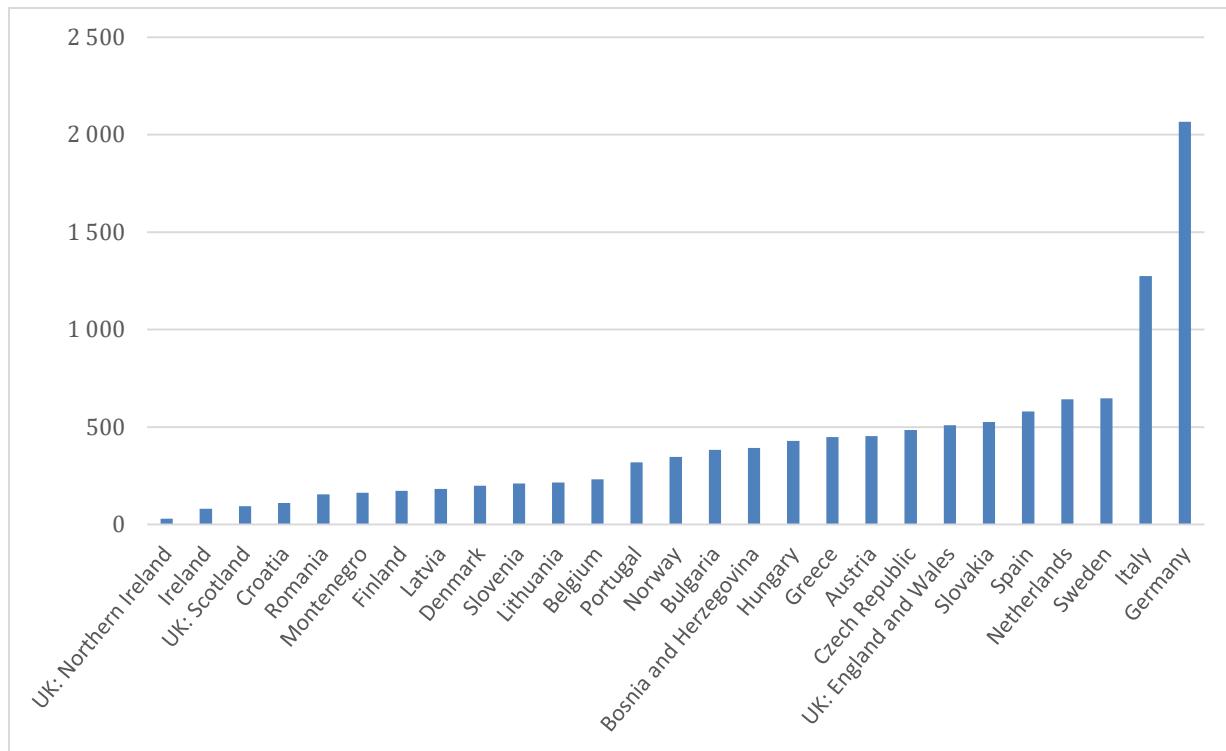
4.2 Percentuálna miera zapojenia

Graf 1 ukazuje prehľad percentuálneho zapojenia súdcov do prieskumu. Cieľom bolo dosiahnuť aspoň 15%, avšak túto hranicu nenaplnili 4 krajiny. Konkrétnie čísla sú v grafe č. 2.

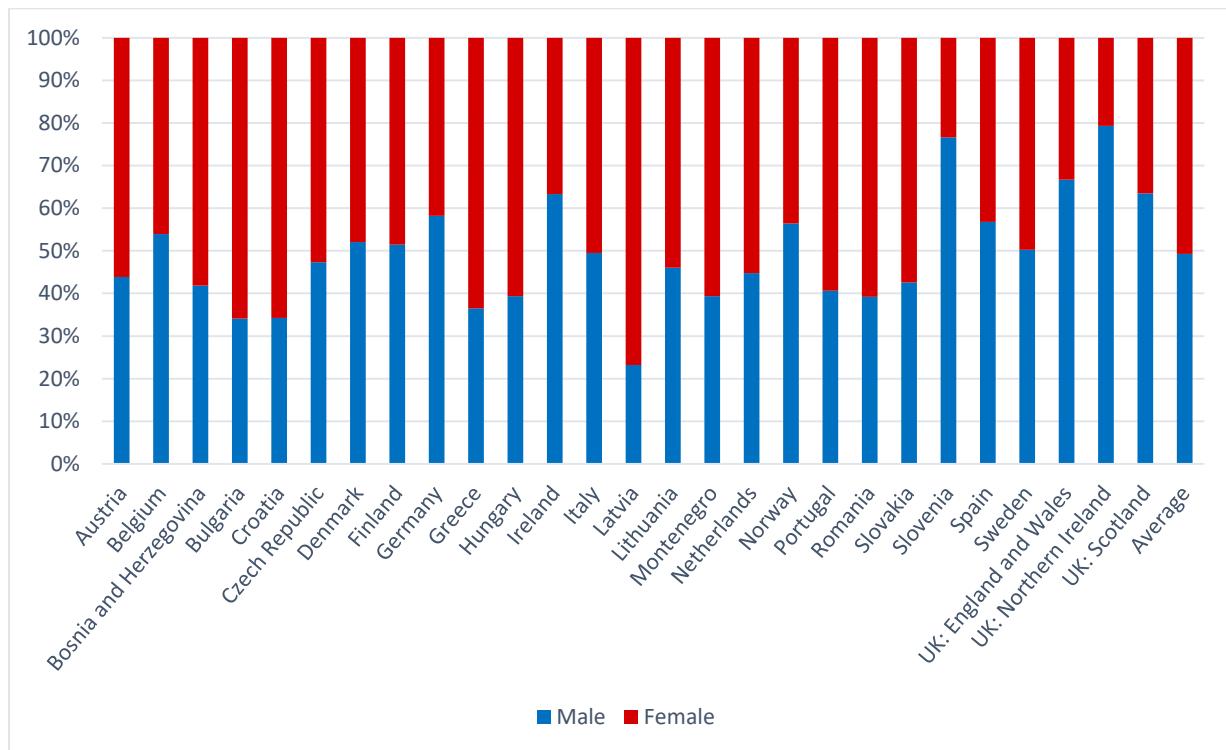
Pozn: počet súdcov vychádza z dát CEPEJu (celkový počet súdcov z roku 2016).

Graf č. 1 - Percentuálna miera zapojenia

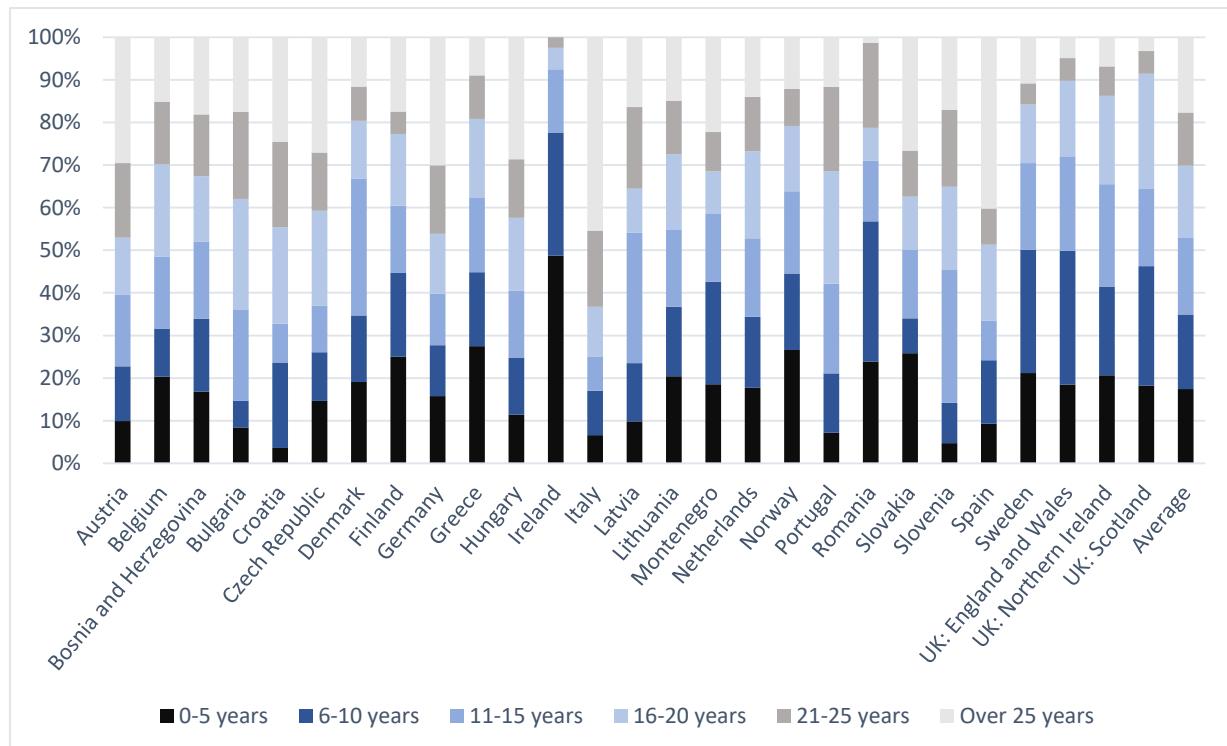

Graf č. 2- Počet respondentov

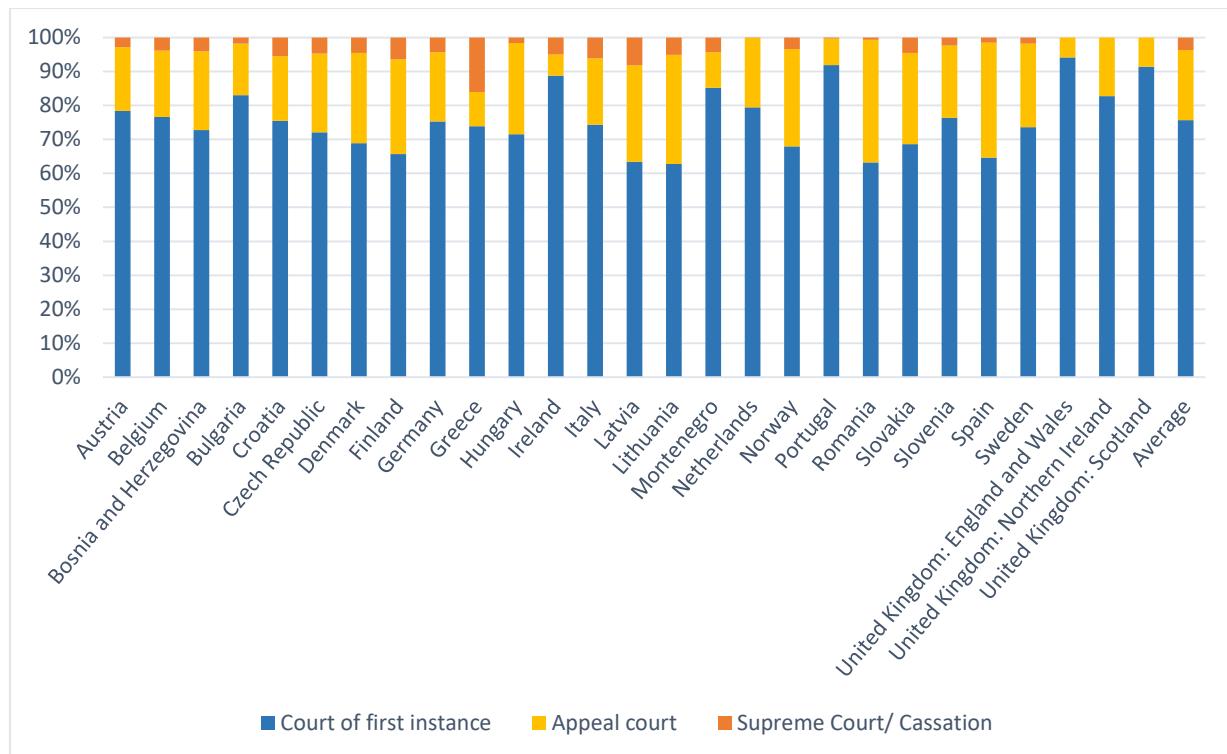
4.3 Charakteristika respondentov

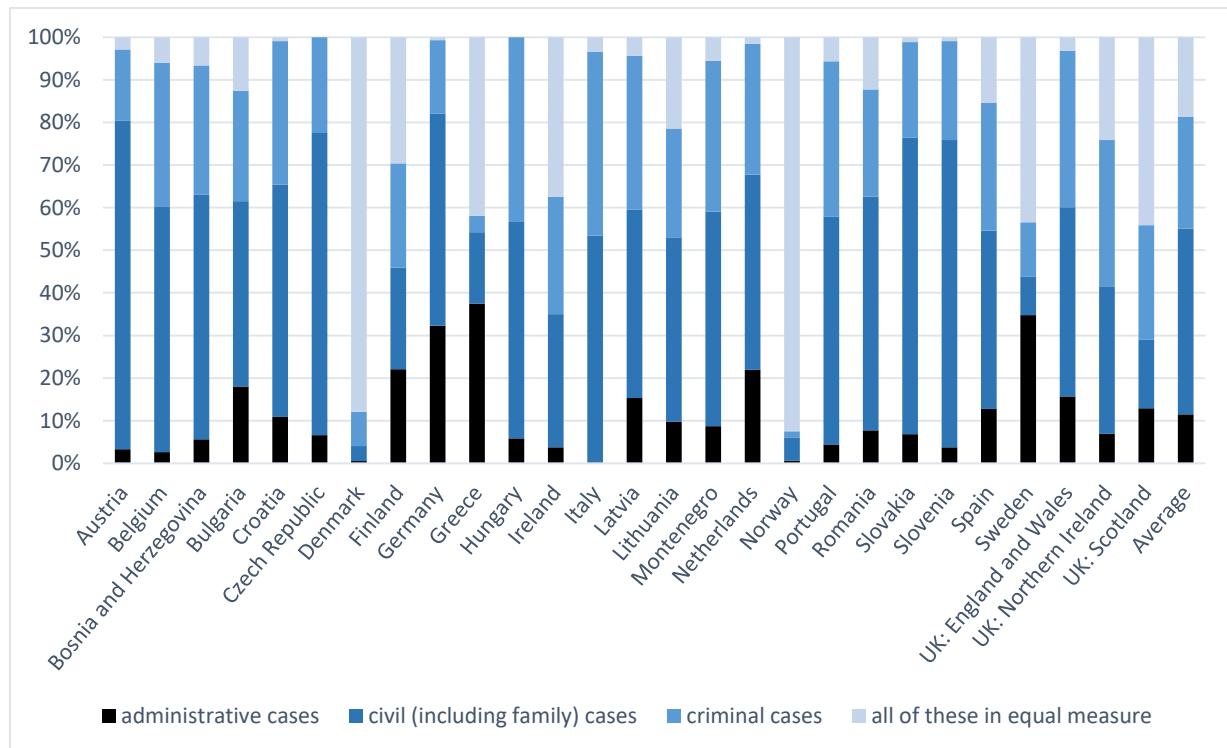
Graf č. 3- Pohlavie respondentov

Graf č. 4 -Počet rokov praxe

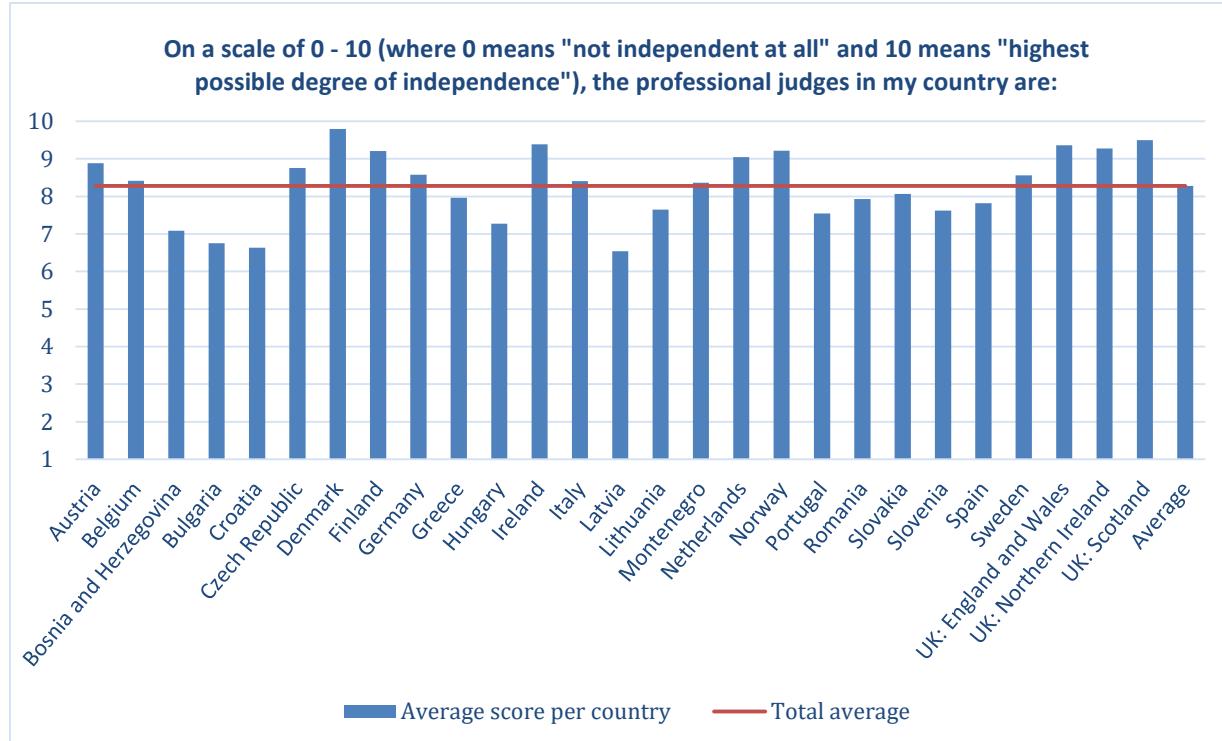
Graf č. 5- Rozdelenie respondentov podľa typu súdu (na ktorom pracujú)

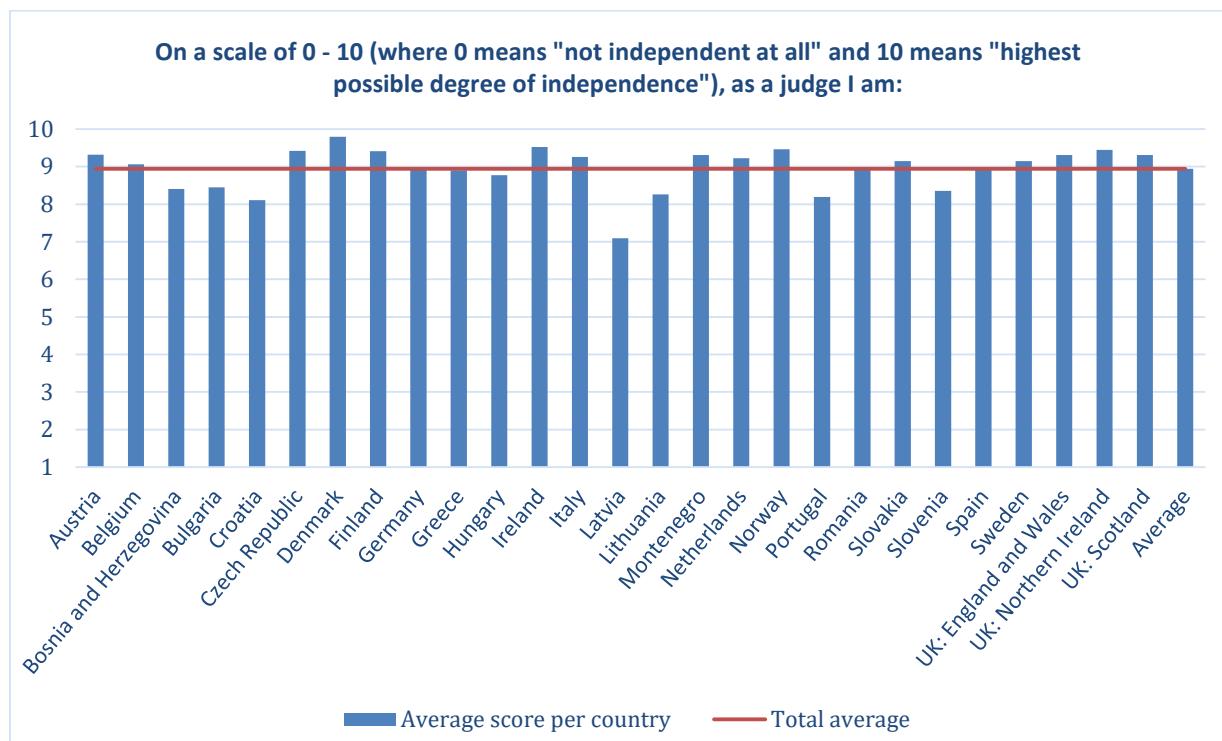
Graf č. 6- Rozdelenie respondentov podľa typu prípadov, ktoré pojednávajú

4.4. Celkový pohľad (vnímanie) nezávislosti

Na 10 stupňovej škále hodnotia súdcovia nezávislosť súdcov vo svojej krajine v priemere medzi 6.5 a 9.8. Tri krajiny, všetky z východnej Európy, majú skóre medzi 6.5 a 7. Skóre 6 krajín je medzi 9 a 10. Tieto krajiny sú Spojené kráľovstvo, Írsko, Holandsko a škandinávske krajiny (okrem Švédska). Súdcovia mali ohodnotiť aj ich osobnú nezávislosť (graf 8). Toto hodnotenie je oveľa vyššie než hodnotenie súdcov vo všeobecnosti .

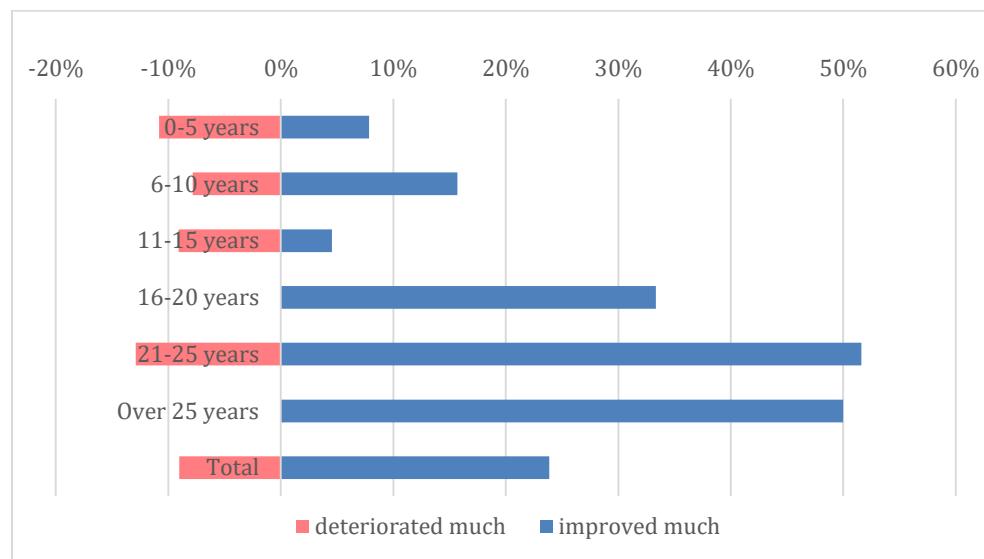
Graf č. 7 - Nezávislosť súdcov vo všeobecnosti (hodnotenie súdcov vo všeobecnosti na škále 0-10 kde 10 je najvyššia miera nezávislosti)

Graf č. 8 - Osobná nezávislosť súdcov (hodnotenie vlastnej nezávislosti na škále 0-10 kde 10 je najvyššia miera osobnej nezávislosti)

Predchádzajúce prieskumy sa konali v roku 2015 a v roku 2017. Celkové výsledky tohtoročného prieskumu sú podobné. Veľké rozdiely sa objavili v 4 krajinách, ktoré sa zúčastnili prieskumu aj v rokoch 2015 a 2017, a to o viac ako 0.5 bodu za konkrétny ukazovateľ. Zvýšila sa miera vnímanej nezávislosti v Španielsku zo 6.6 bodov v roku 2015 na 7.5 v roku 2017 a na 8.1 v roku 2019 (osobná nezávislosť sa zvýšila z 8.0 na 8.7 a v tomto roku na 9.0). Slovensko taktiež zaznamenáva veľký nárast pre celkovú nezávislosť ako aj pre osobnú nezávislosť a to z 6.7 v roku 2015 na 7.7 v roku 2017 a v tomto roku na 8.1 bodu (osobná nezávislosť z 8.0 na 8.9 a v tomto roku na 9.1). Zniženie sa objavilo v Portugalsku: z 8.1 na 7.9 a v tomto roku klesla nezávislosť až na 7.5 (osobná nezávislosť sudcov klesá z 9.1 na 8.8 a v tomto roku až na 8.2), a v Rumunsku: z 8.7 na 8.1 v tomto roku na 7.9 (osobná nezávislosť sudcov z 9.4 na 8.9 a dnes na 8.9). Treba poznamenať, že z dôvodu pozastavenia členstva poľskej súdnej rady sa poľskí sudcovia na prieskume nezúčastnili. V Maďarsku, ktorá je ďalšou krajinou kde justičné reformy spôsobujú obavy o súdnu a sudcovskú nezávislosť, sa sudcovia zapojili do prieskumu po prvý raz.

Aby sme získali širší pohľad, sudcov sme sa pýtali či ich nezávislosť vzrástla, alebo naopak klesa odkedy sa ujali výkonu funkcie. Odpovede sme skombinovali so služobnou praxou sudcov (k služobnej praxi pozri graf 4). Graf 9 predstavuje výsledky pre Slovensko. Z prieskumu vyplýva, že najväčšie percento sudcov, ktorí vnímajú veľké zlepšenie nezávislosti, sú sudcovia, ktorí sú sudcami už vyše 25 rokov. Rovnako aj sudcovia so služobnou praxou viac ako 15 rokov si myslí, že sa nastalo zlepšenie nezávislosti. Takýto trend (zlepšenie nezávislosti v priebehu 25 rokov) môžeme nájsť vo väčšine krajín východnej Európy. Iba Maďarsko udáva úplne odlišný trend (graf č. 10). V ostatných krajinách je percento sudcov, ktoré vnímajú zlepšenie alebo zhoršenie menšie. Tieto výsledky zdá sa odrážať aj rôzne postoje voči modernizácii justície. V prílohe č. 1 môžeme vidieť výsledky pre všetky krajin.

Graf č. 9 -Vnímaná zmena nezávislosti: percento sudcov, ktoré uvádzajú veľké zhoršenie alebo zlepšenie na Slovensku (rozdelenie podľa počtu rokov praxe u sudcov)

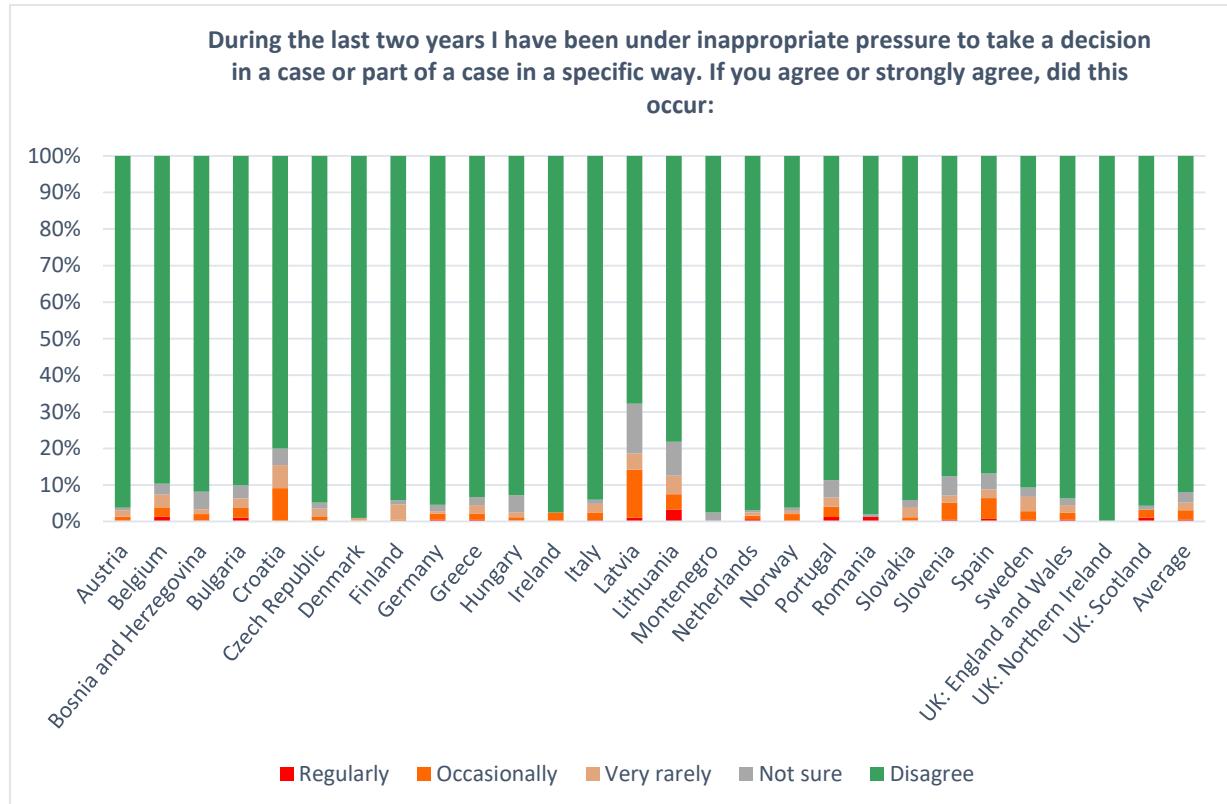
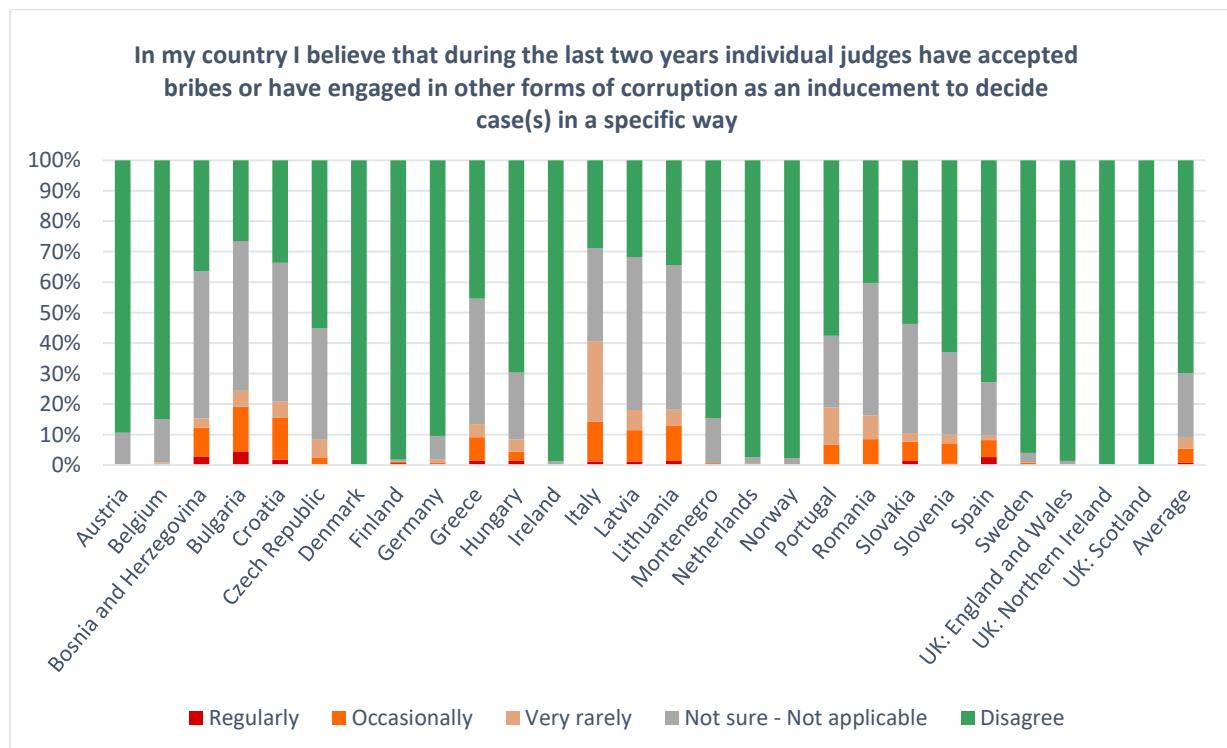

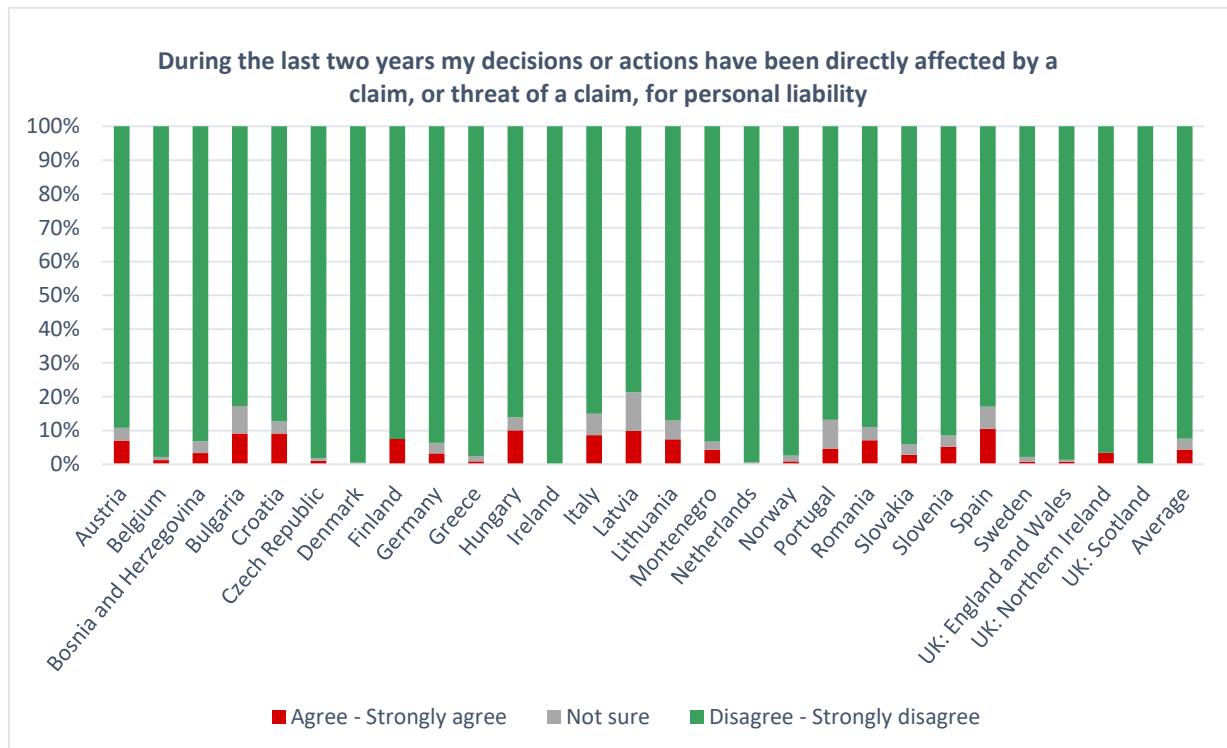
Graf č. 10- Vnímaná zmena nezávislosti: percento súdcov, ktoré uvádzajú veľké zhoršenie alebo zlepšenie na v Maďarsku (rozdelenie podľa počtu rokov praxe u súdcov)

4.5 Aspekty nezávislosti týkajúce sa prípadov

Prevažná väčšina súdcov nepociťuje nevhodný tlak na ich rozhodnutia v súdnych konaniach (graf 11). Vo všetkých krajinách 5% súdcov pociťuje takýto tlak pričom menej ako 1% priznáva, že sa to deje pravidelne. Nevhodný tlak na ich rozhodovanie priznáva 10% a viac súdcov v Chorvátsku (15%), Lotyšsku (19%) a Litve (13%). V prípade, že sudcovia priznávajú nevhodný tlak, najčastejšie odpovede vo všetkých krajinách na otázku, kto na nich ten tlak vyvíja je vedenie súdu, strany sporu a rovnako aj médií a samotní sudcovia.

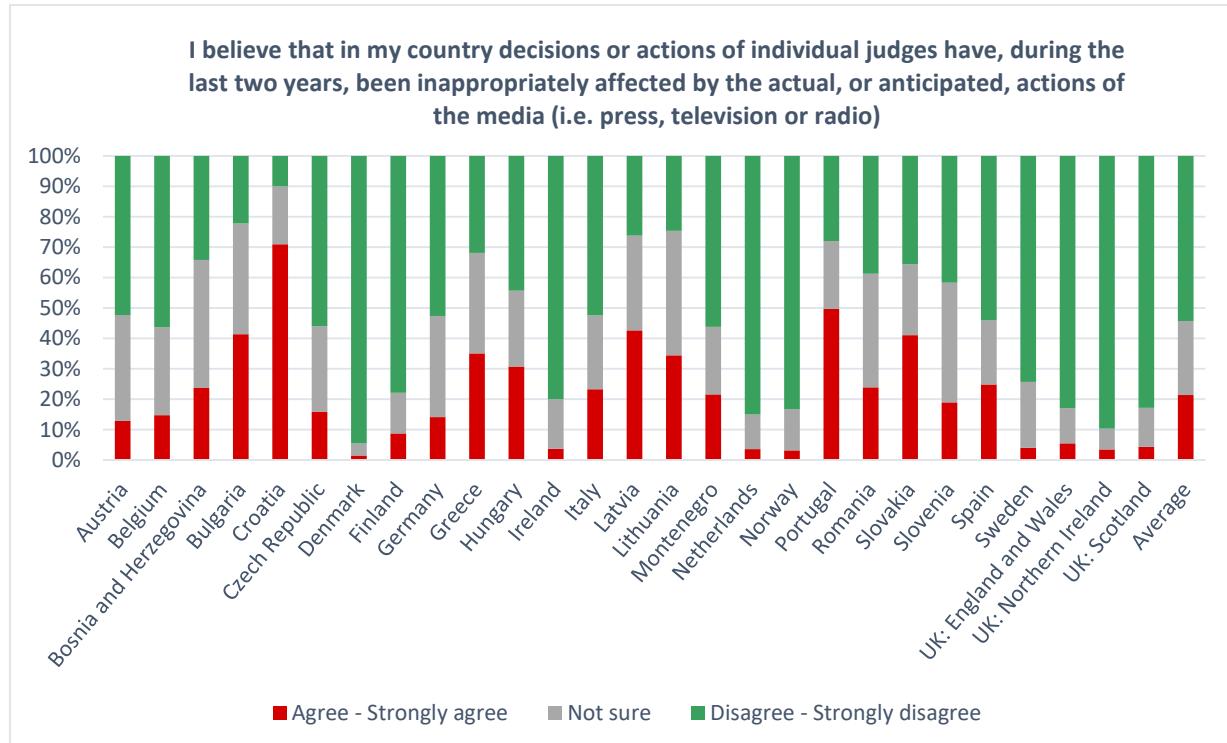
Ked' sa pozrieme na vonkajší tlak, graf 12 sa týka korupcie v rámci justície a je zamerený na úsilie ovplyvňovať výsledky konaní. V predchádzajúcom prieskume bola otázka brania úplatkov. V tomto roku bola otázka brania úplatkov rozšírená aj na ostatné druhy korupcie (branie nepeňažných darov a výhod). Tak ako v pedchádzajúcom prieskume, aj v tomto rozoznávame tri druhy krajín: (1) krajiny, kde takmer väčšina súdcov (96% a viac) sú si istí, že korupcia sa neobjavuje. Sem sa zaraďujeme Dánsko, Fínsko, Írsko, Holandsko, Nórsko, Švédsko a Veľká Británia. (2) Krajiny, kde veľmi malé percento súdcov (2% alebo menej) verí, že korupcia sa objavuje, a 8% - 15% sú si nie istí. Do tejto skupiny zaraďujeme Rakúsko, Belgicko, Nemecko a Čiernu Horu. (3) Poslednou skupinou sú krajiny kde vyššie percenta súdcov verí (8% - 41%), že korupcia sa objavuje a oveľa viac súdcov (od 15% do 50%) sú si nie istí. To, že si sudcovia nie sú istí, či korupcia medzi nimi je alebo nie je je zlým znakom. Taliansko je extrémnym prípadom: 41% súdcov very, že korupcia existuje, ale 26% si myslí, že sa to deje veľmi zriedkavo. Sudcovia z 5 krajín sú presvedčení, že korupcia sa objavuje: Bulharsko (19%), Chorvátsko (16%), Taliansko (14%), Litva (13%) a Lotyšsko (11%).

*Graf č. 11- Nevhodný tlak**Graf č. 12 – Korupcia*

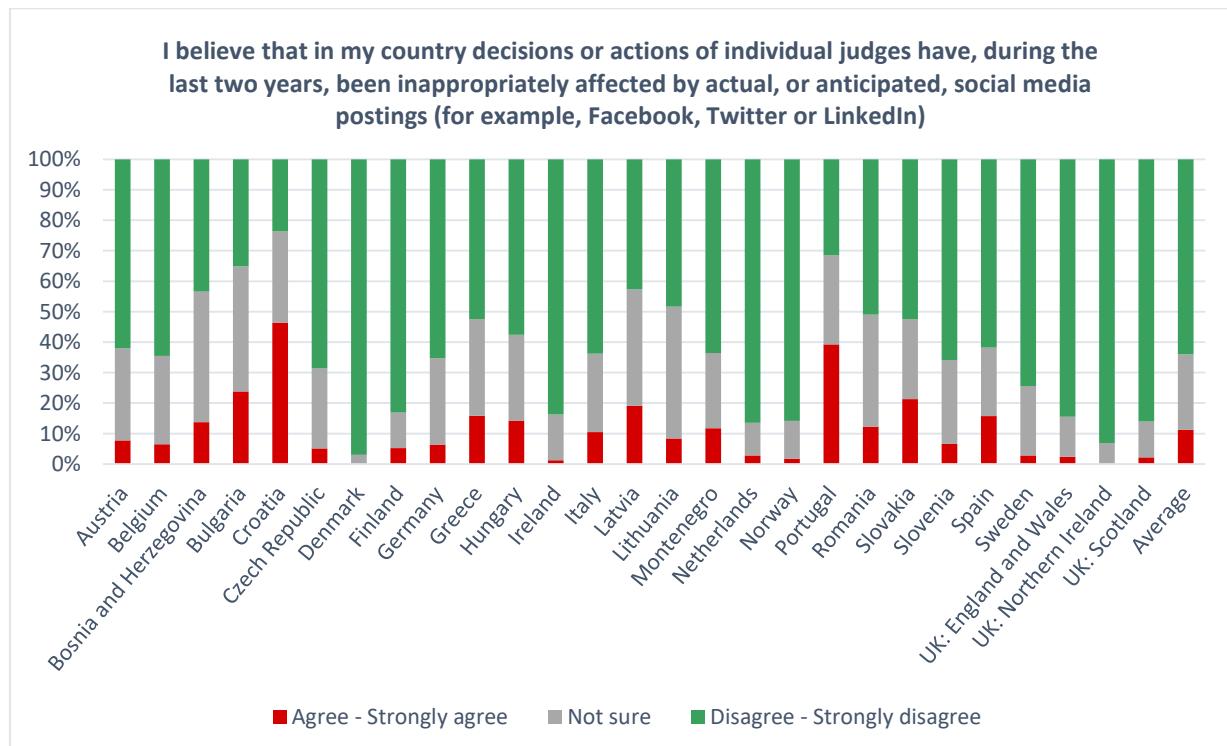

Graf č. 13 –Osobná zodpovednosť

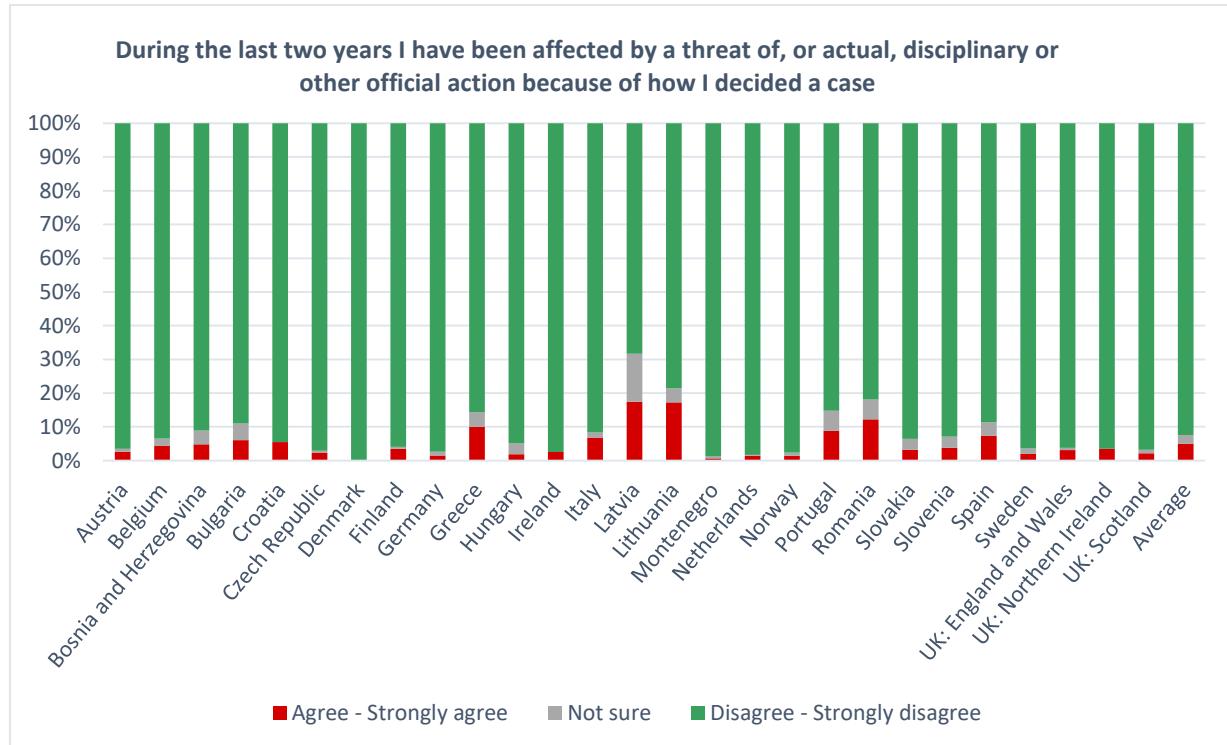
Dôležitými zdrojmi vonkajšieho tlaku na rozhodovanie súdov sú médiá and sociálne médiá. Veľa súdov vníma tento tlak ako nevhodný. Dopad médií na rozhodovanie súdov je veľký v mnohých krajinách. Iba v Škandinávii, Holandsku, Írsku a Spojenom kráľovstve sú tieto čísla nižšie - pod 10% súdov verí, že takýto tlak existuje. Vyššie percento súdov sa objavuje v Chorvátsku (71%), Portugalsku (50%), Bulharsku (41%), Lotyšsku (43%) a na Slovensku (41%).

Graf č. 14- Vplyv médií

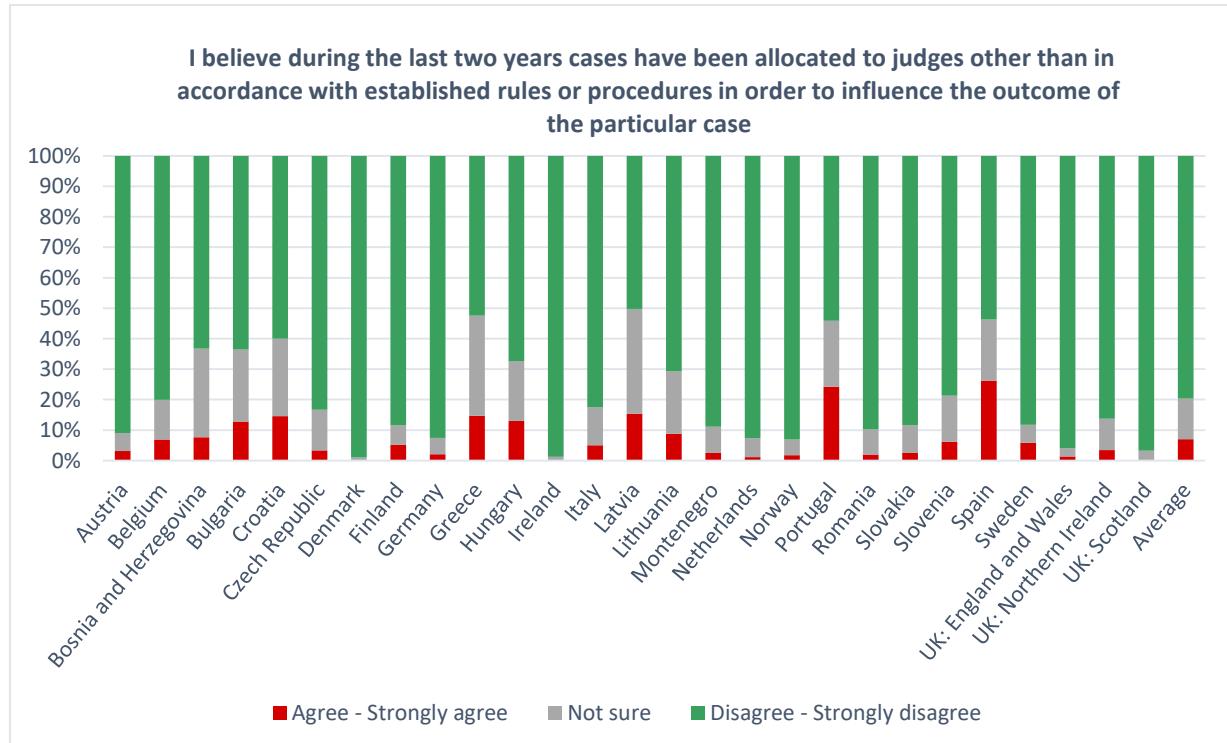
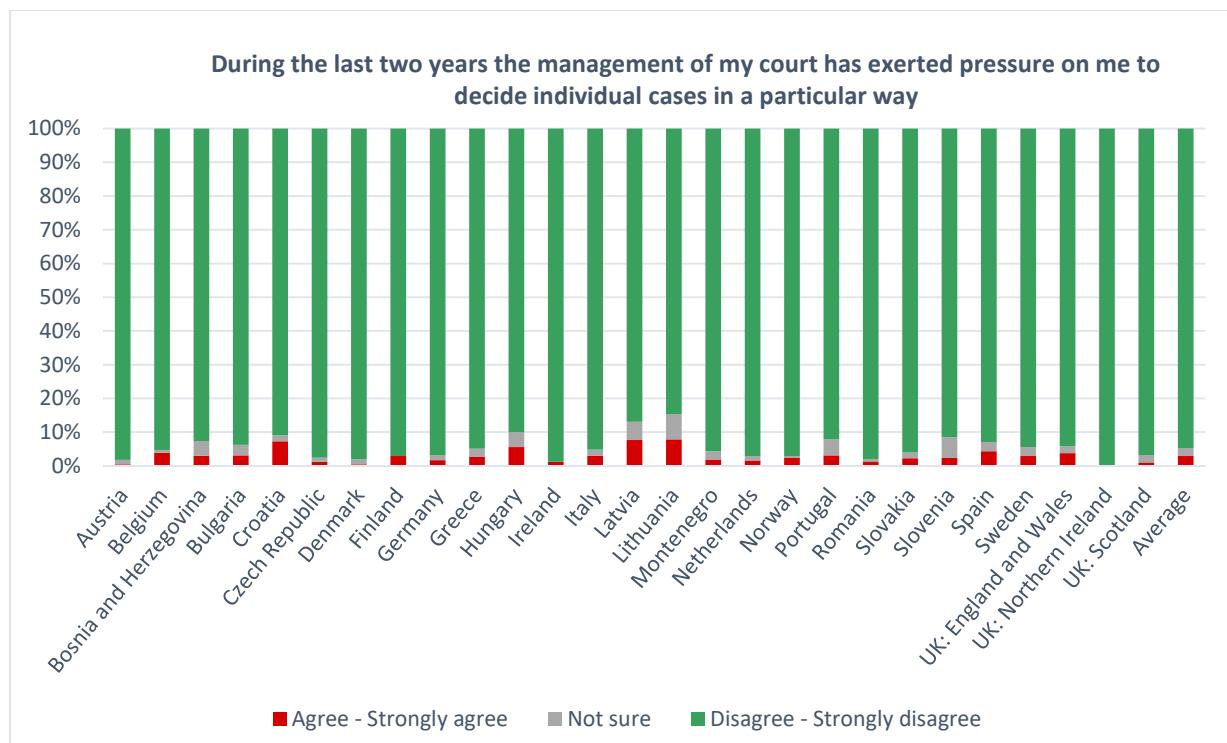
Graf č. 15 –Vplyv sociálnych médií na rozhodnutia

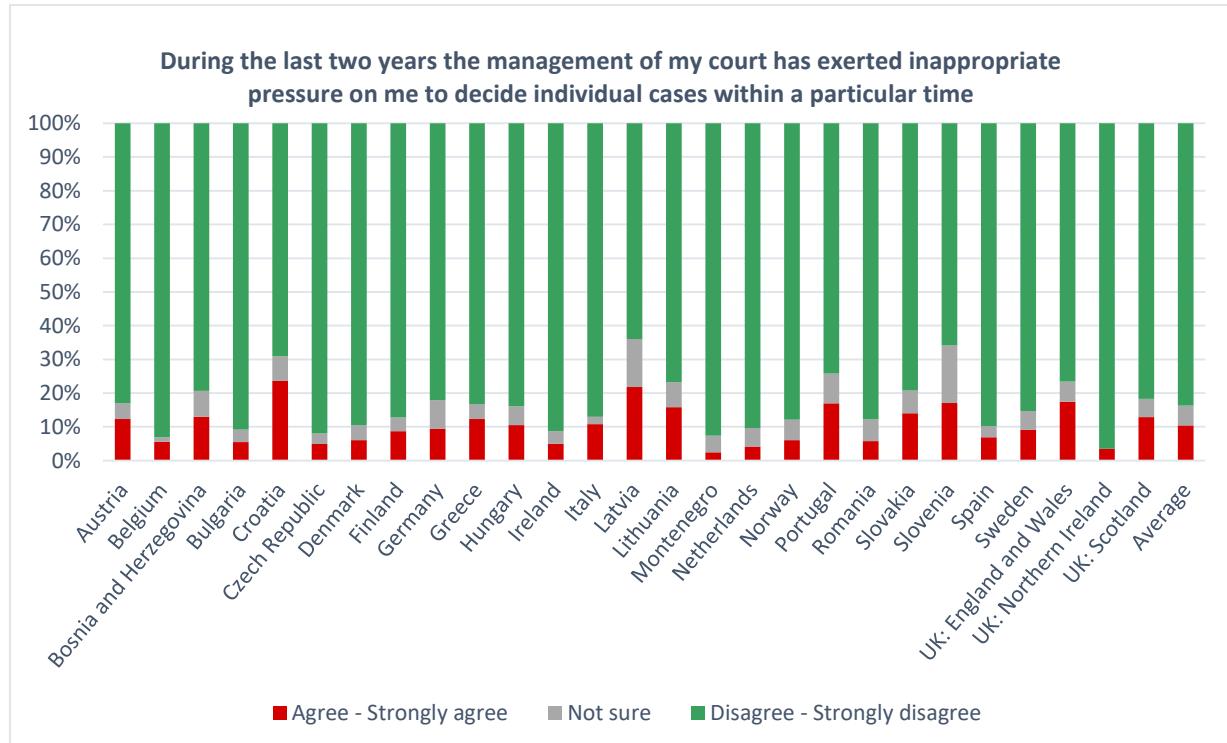

Graf č. 16 –Disciplinárne konania

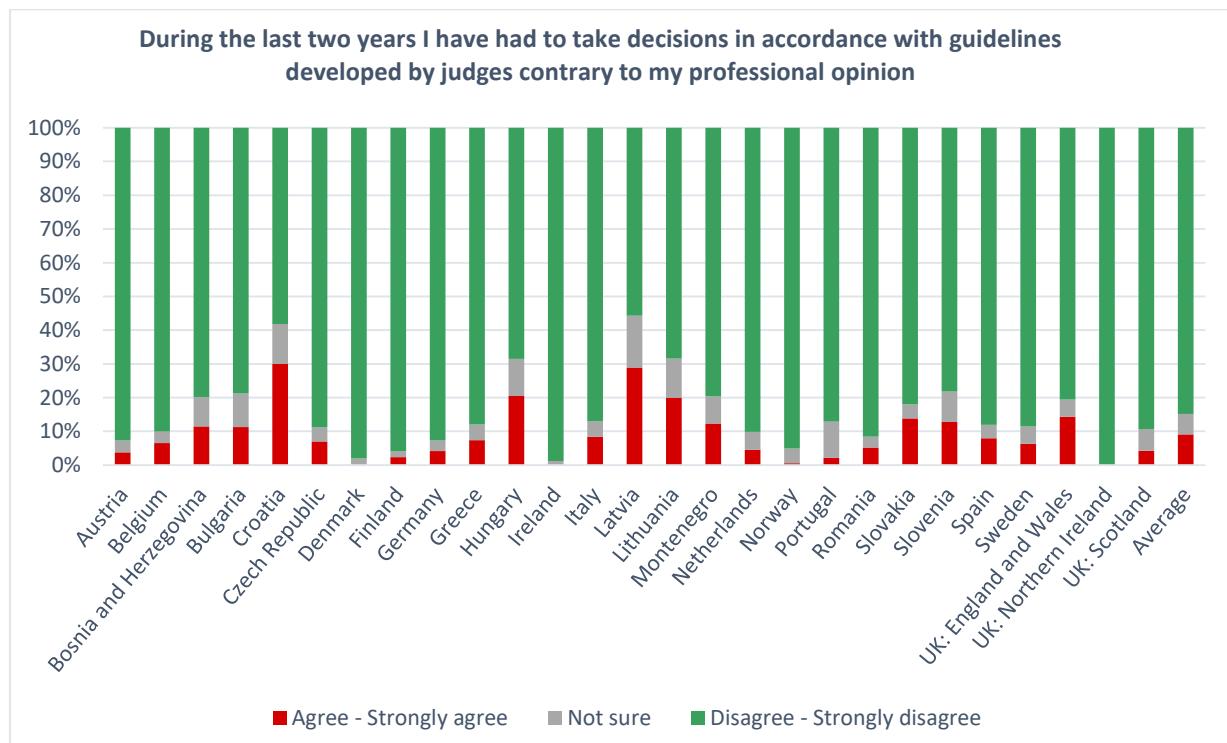
Pokiaľ ide o vnútorné tlaky, graf 16 predstavuje skúsenosti súdcov pri rozhodovaní o prípadoch pod hrozbou disciplinárnych konaní – t. j. hrozba podania disciplinárneho konania z dôvodu akým spôsobom rozhodli prípad. Podľa respondentov je tento tlak obzvlášť silný v Lotyšsku a Litve, zaznamenávame ho aj v Grécku, Rumunsku, Portugalsku a Španielsku.

Výsledky konaní môžu byť ovplyvňované aj prideľovaním prípadov. Prideľovanie prípadov konkrétnym súdcom čím vedenie súdu môže ovplyvňovať výsledok konania – rozhodovaciu činnosť súdcov . Ide o jav prítomný v Portugalsku (24%) a Španielsku (26%), Bulharsku, Chorvátsku, grécku, Maďarsku a Lotyšsku.

*Graf č. 17 –Prideľovanie prípadov**Graf č. 18 –Nevhodný tlak zo strany vedenia súdu na obsah rozhodnutia*

Graf č. 19- Nevhodný tlak zo strany vedenia súdu na čas

Graf č. 20 – Dopad nariadení/smerníc/rozhodnutí súdcov na moju nezávislosť

4.6 Aspekty nezávislosti: menovanie a kariérny rast súdcov

appointment to the Supreme Court / Court of Cassation, as the procedures for appointment are generally very different. Figures 19 and 20 present the outcomes. Figure 19 concerns first appointment to the judiciary and addresses the issue whether appointment is solely based on ability and experience. Only in a few judiciaries (nearly) full consensus is expressed that this is the case (Denmark and the Netherlands, but also Romania). In other judiciaries this belief does not exist at all, with at the maximum 65% of the judges in Croatia, 49% in Hungary and 38% in Bosnia and Herzegovina expressing the opposite. This remains a major issue to address.

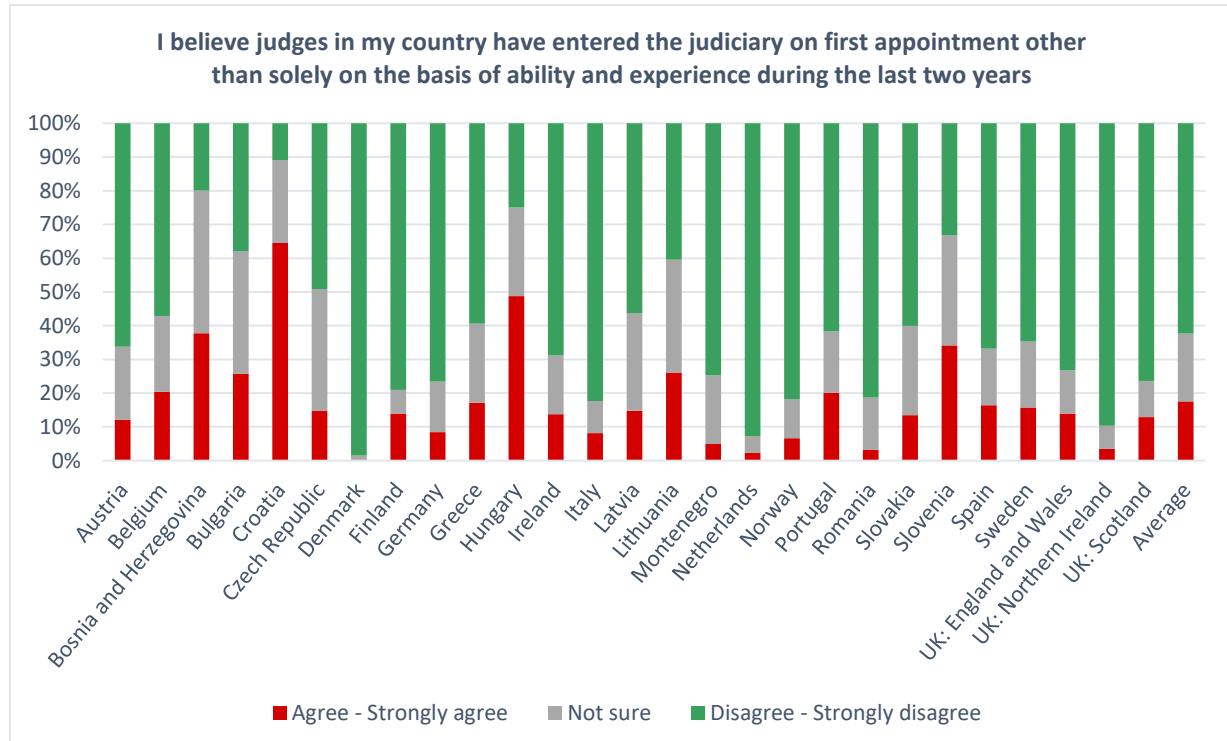
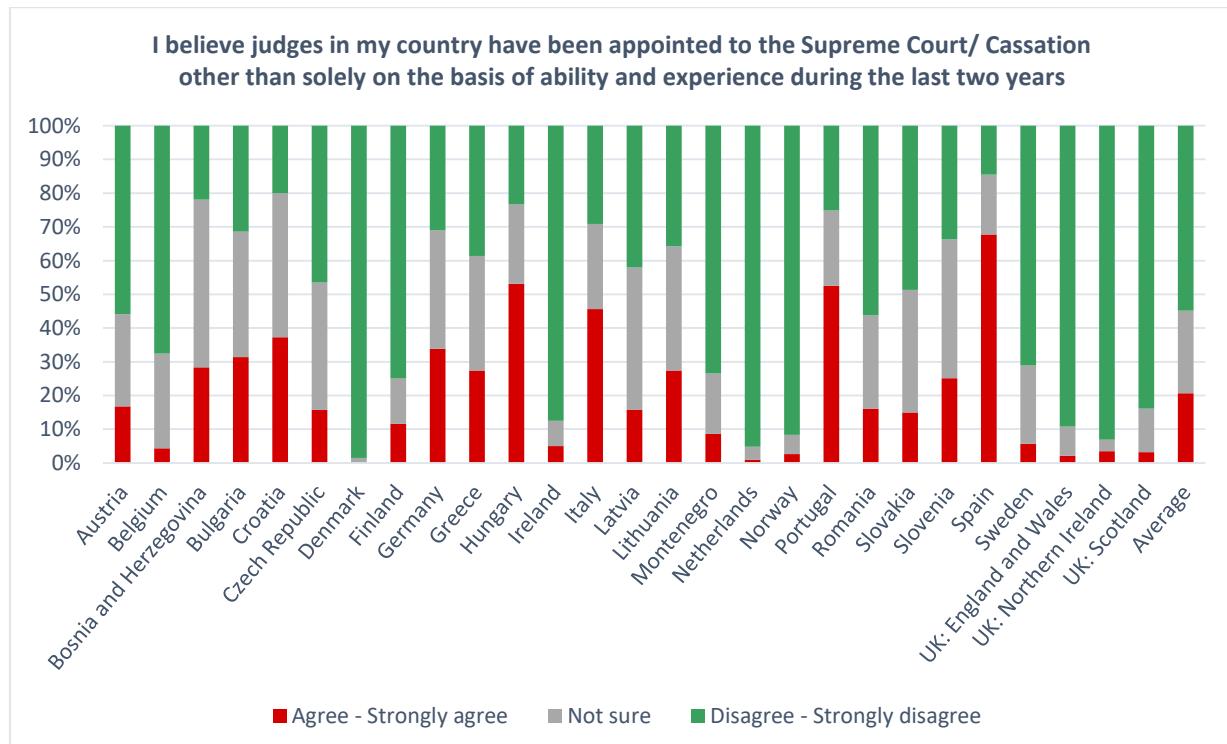
As to appointment to the Supreme Court / Court of Cassation, the scores are even worse. 68% of the respondents from Spain, 53% from Portugal as well as Hungary and 46% from Italy, but also 34% from Germany express that appointments are not only based on ability and experience.

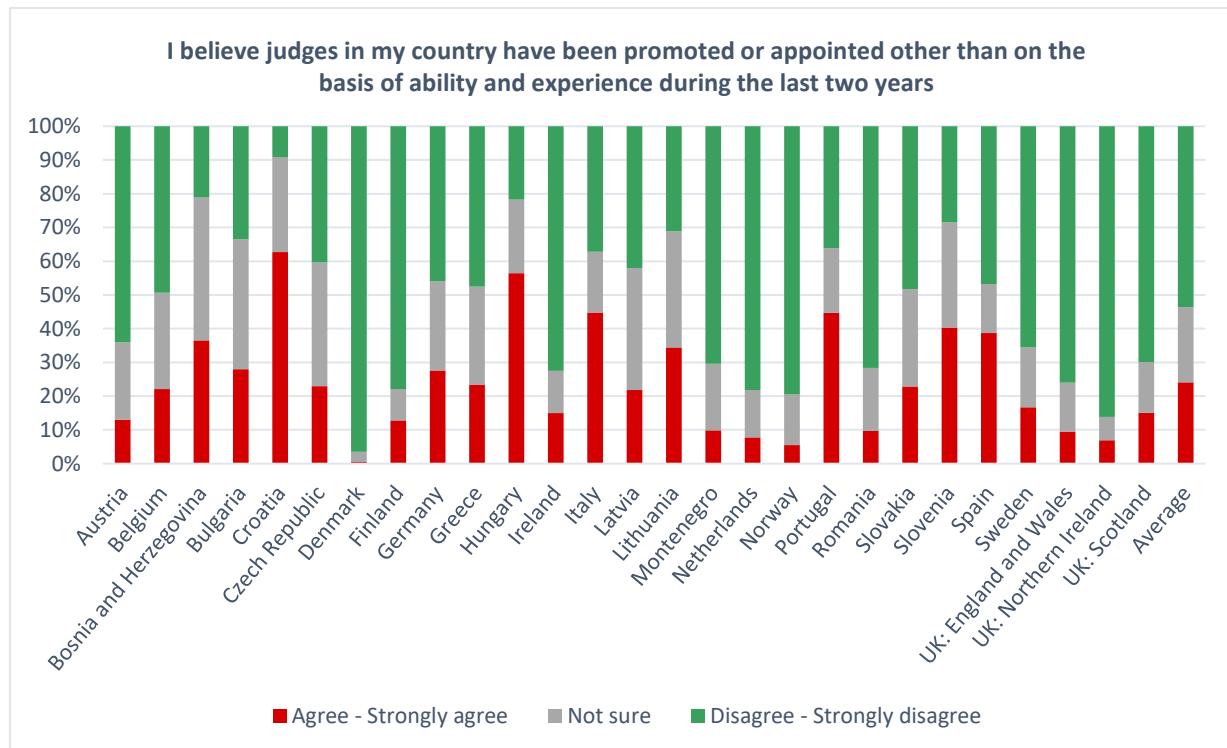
Promotion of judges at the first instance and appeal courts draw even worse scores, and it is evidently difficult to organize in such a way across Europe that it is only based on ability and experience and it seen and accepted to be a such. Only, Denmark seems to succeed in this.

Rozhodnutia o ľudských zdrojoch týkajúce sa súdcov sú kľúčovou oblasťou nezávislosti a často patria medzi hlavné úlohy súdnych rád. Predchádzajúci prieskum uskutočnený pred dvoma rokmi vyvolal diskusiu o možných príčinách nízkeho skóre krajín v tejto kľúčovej oblasti nezávislosti. Z tohto dôvodu sa v tohtoročnom prieskume rozlišovalo otázky ohľadom kariérneho postupu na prvé vymenovanie na súd prvého stupňa a vymenovanie na Najvyšší súd, nakoľko v mnohých krajinách ide o odlišné postupy vymenovania. Grafy 19 a 20 predstavujú výsledky.

Graf 19 sa týka prvého vymenovania do funkcie súdca a zaoberá sa otázkou, či je vymenovanie založené iba na schopnostiach a zručnostiach. Iba niekoľko krajín uvádza, že to tak je (Dánsko a Holandsko, ale aj Rumunsko). Na druhej strane 65% súdcov v Chorvátsku, 49% v Maďarsku a 38% v Bosne a Hercegovine vyjadruje opak. Toto aj naďalej zostáva hlavným problémom v mnohých krajinách.

Pokiaľ ide o menovanie na Najvyšší súd, skóre krajín je ešte horšie. 68% respondentov zo Španielska, 53% z Portugalska, Maďarska a 46% z Talianska, ale tiež 34% z Nemecka uvádza, že menovania nie sú založené len na schopnostiach a skúsenostiach.

*Graf č. 21 –Prvé menovanie do funkcie sudcu**Graf č. 22 –Menovanie do funkcie na súd vyššieho stupňa/najvyšší súd*

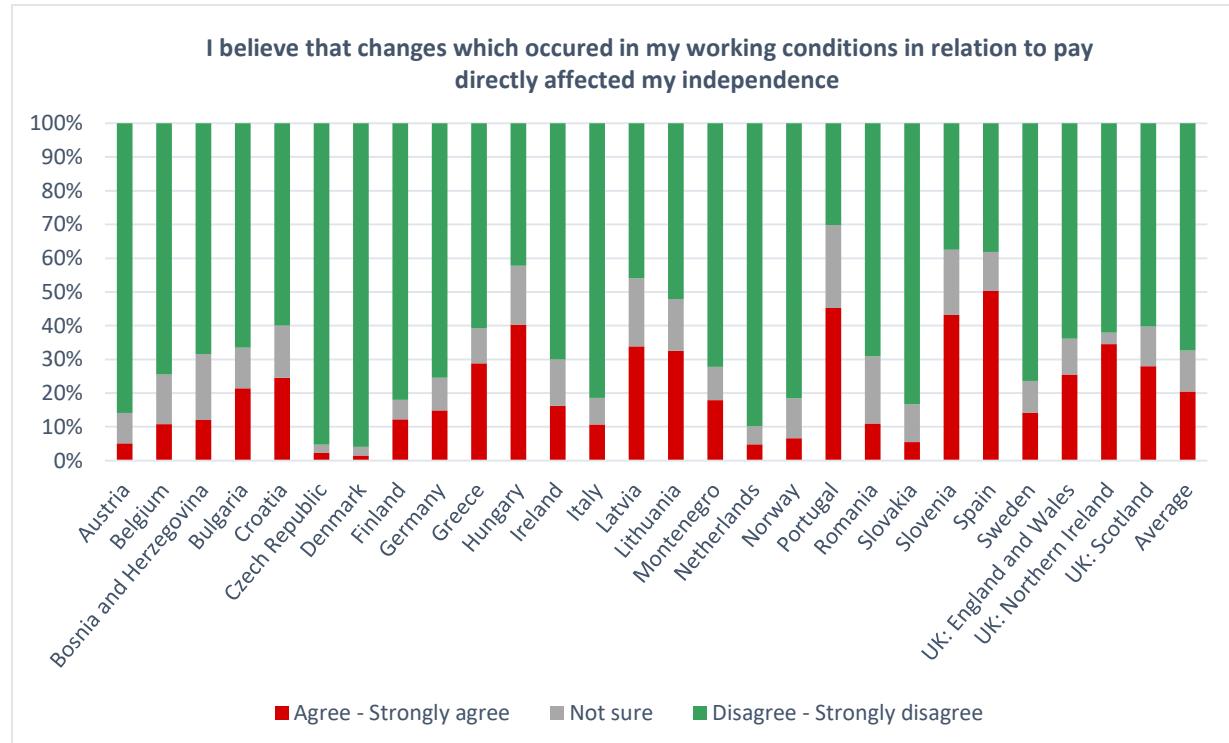

Graf č. 23 –Kariérny rast súdcov

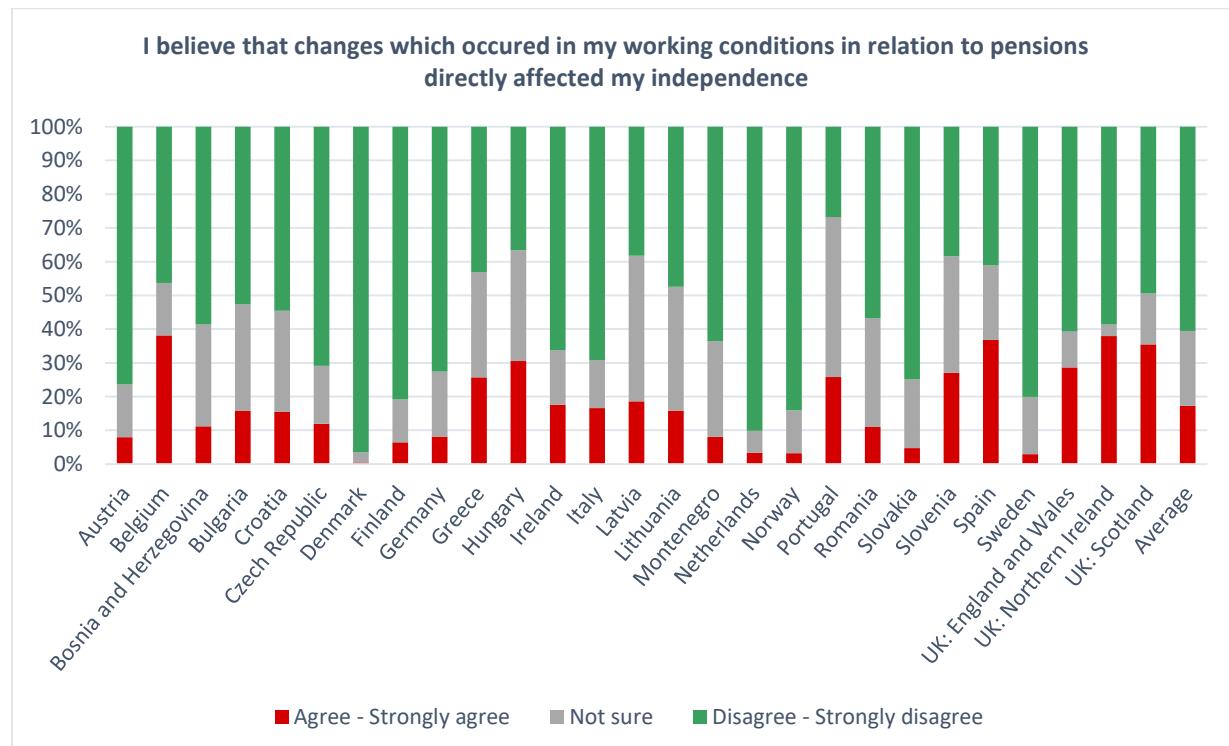
4.7 Aspekty nezávislosti: pracovné podmienky

Spôsob akým súdcovia rozhodujú prípady záleží aj od ich pracovných podmienok. Súdcovia môžu byť úplne nezávislí, ale ak im napríklad chýbajú zdroje na vykonávanie postupov/konaní spôsobom, ktorý považujú za potrebný na spravodlivý súdny proces, nezávislosť sa nedá dosiahnuť. V prieskume boli preto respondenti požiadani, aby vyjadrili svoj názor na niekoľko aspektov zmien v ich pracovných podmienkach. Nasledujúce údaje uvádzajú výsledky.

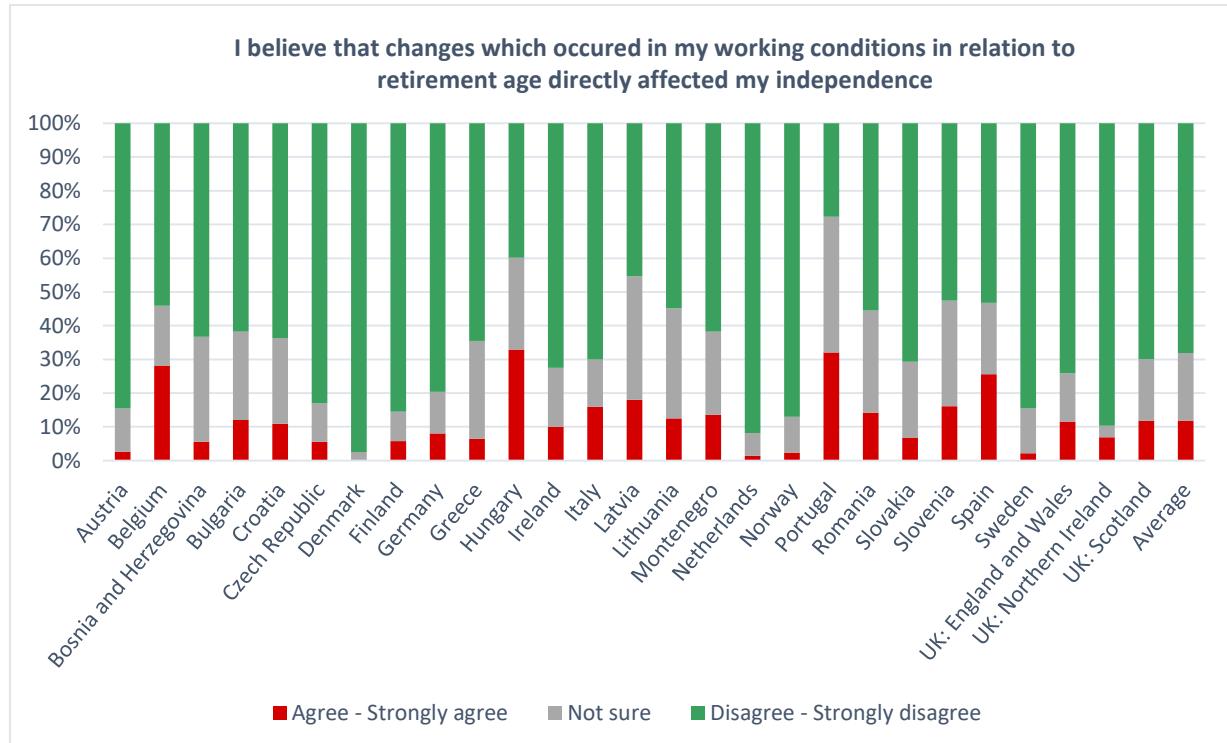
roblémy ohľadom platu, penzií a veku odchodu do dôchodku zohrávajú dôležitú úlohy v mnohých krajinách, najmä v Španielsku, Portugalsku, Maďarsku, Belgicku, Grécku a vo Veľkej Británii. Nápad vecí a zdroje na súdoch sú dokonca ešte väčším problémom nez sú platy. Vo všetkých krajinách je to problem, dokonca aj v Škandinávskych krajinách, napríklad v Nórsku. Jedinou výnimkou je Dánsko, kde menej než 10% súdcov vníma nápad vecí a zdroje na súdoch ako faktory ohrozujúce ich nezávislosť. Problémy sú zdá sa najväčšie v súdnictvá v západnej, južnej a východnej Európe. akoniec prekladanie súdcov na iné súdy nie je až takým vypuklým problémom.

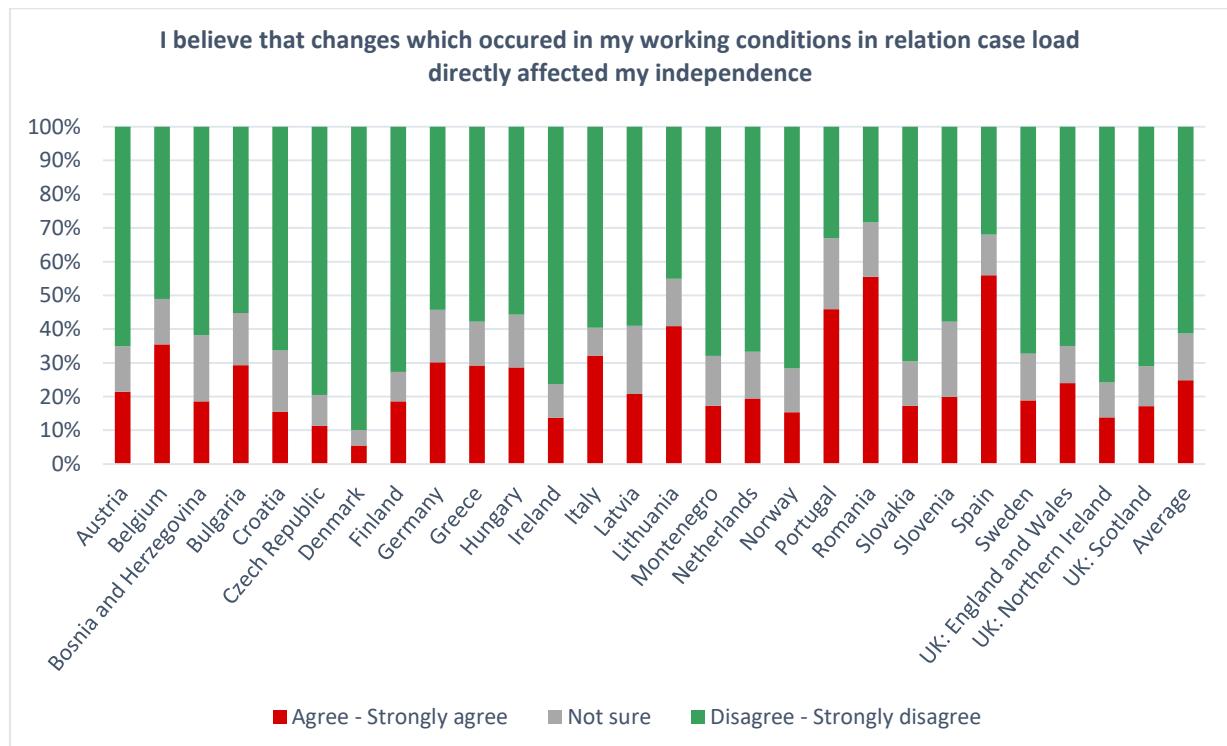
Graf č. 24- Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: plat

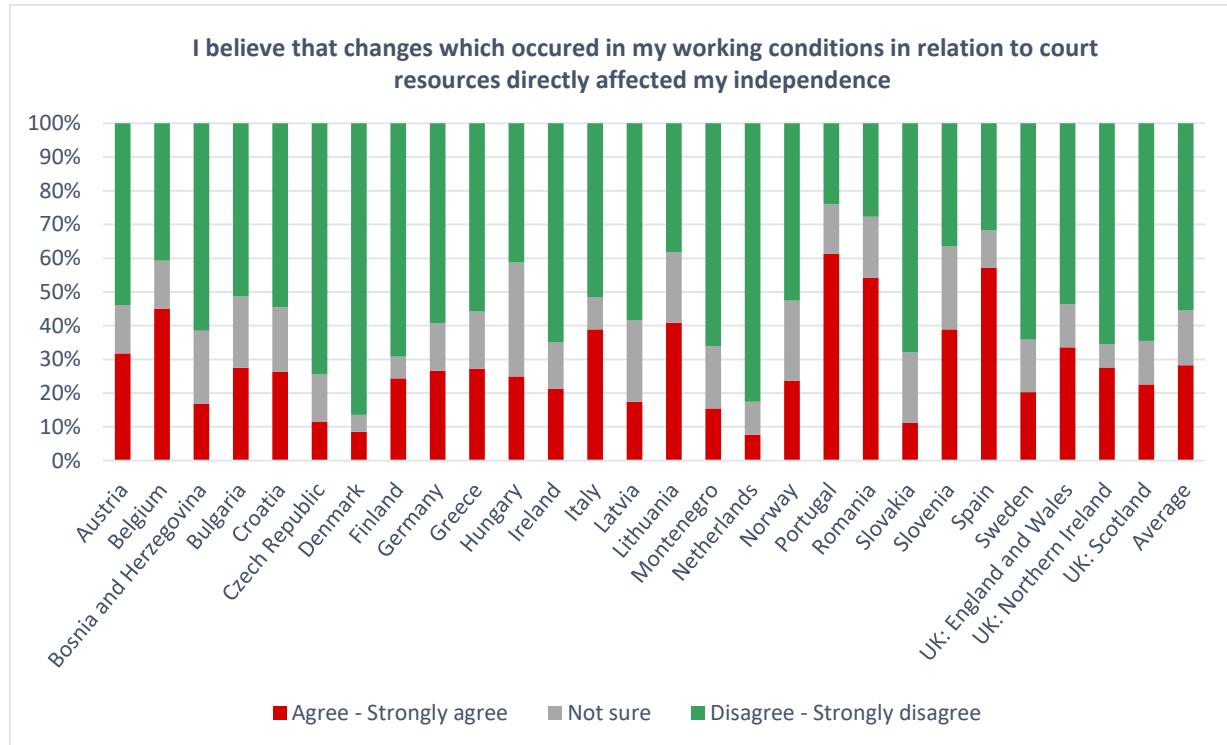
Graf č. 25 - Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: penzie

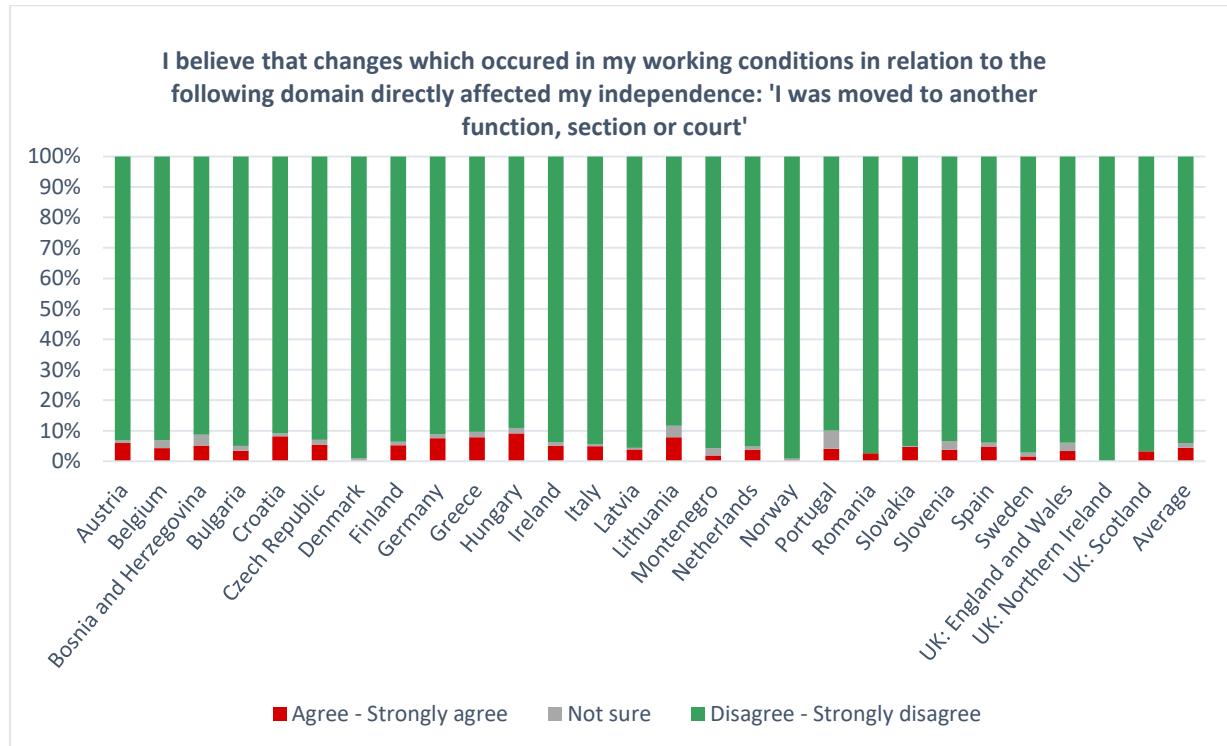
Graf č. 26 - Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: vek odchodu do dôchodku

Graf č. 27 - Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: nápad vecí

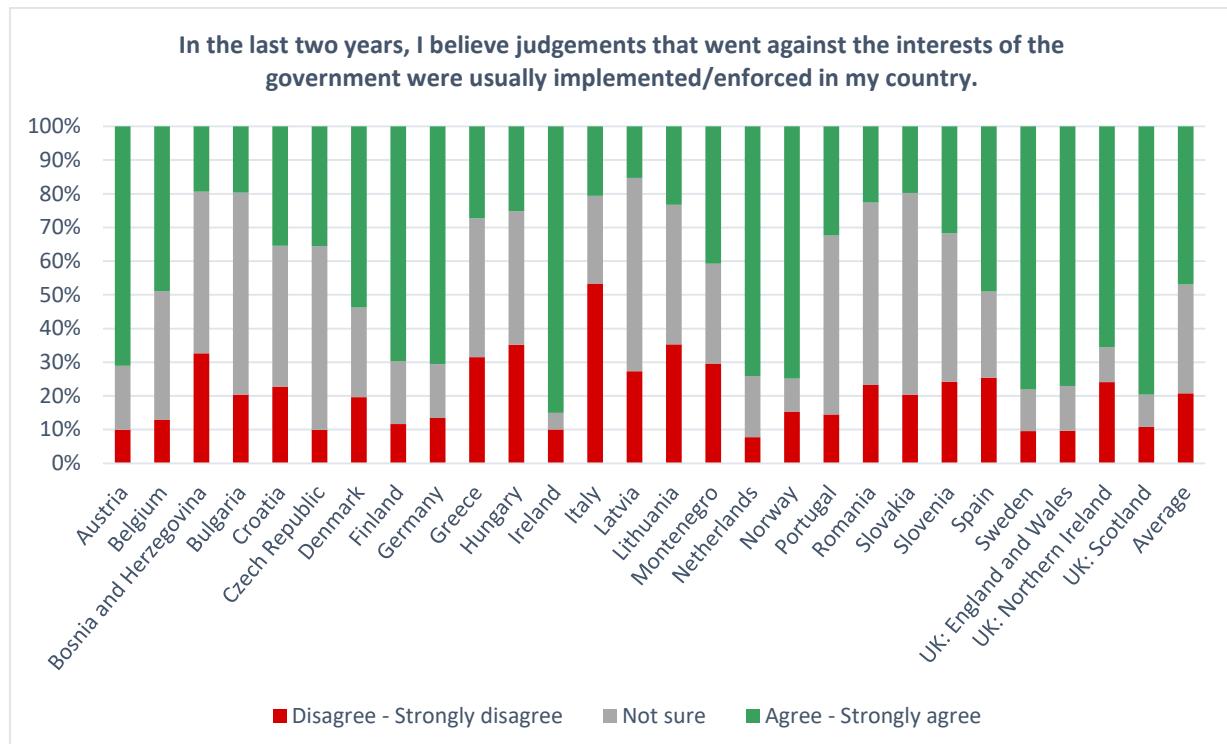
Graf č. 28- Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: zdroje na súde

Graf č. 29 - Dopad zmien pracovných podmienok na súdcov: pridelovanie na iný súd

4.8 Aspekty nezávislosti: výkon rozsudkov

Ako sa uvádza v úvode tejto časti správy, výkon súdnych rozhodnutí je nevyhnutný pre postavenie súdnictva ako nezávislej štátnej moci. Graf 30 uvádza názor súdcov na výkon rozsudkov, ktoré sú v rozpore so záujmami vlády. Taliansko má najhoršie skóre, keď 53% súdcov si myslí, že takéto rozsudky sa zvyčajne nevykonávajú; ale väčšina krajín má zlé výsledky, vrátane Dánska (20%). Holandsko má najlepšie skóre, keď len 8% súdcov nesúhlasí s týmto tvrdením.

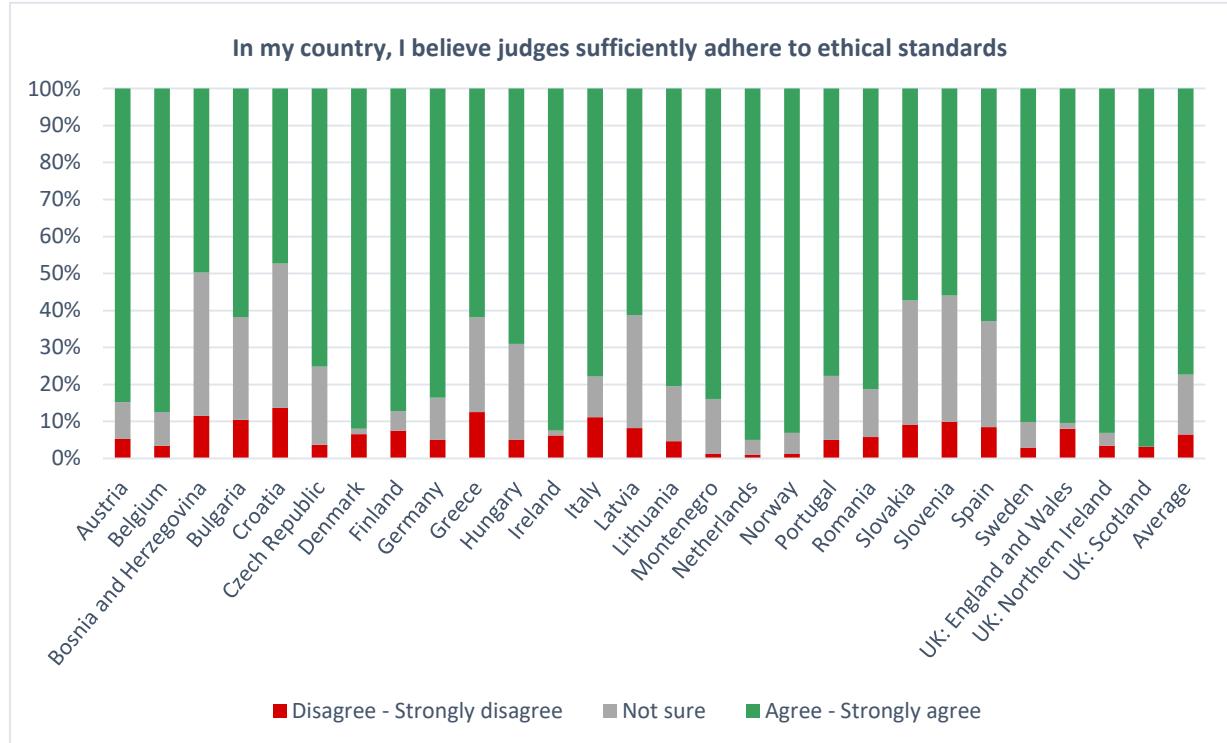

Graf č. 30- Implementácia rozsudkov, ktoré sú v rozpore so záujmami vlády

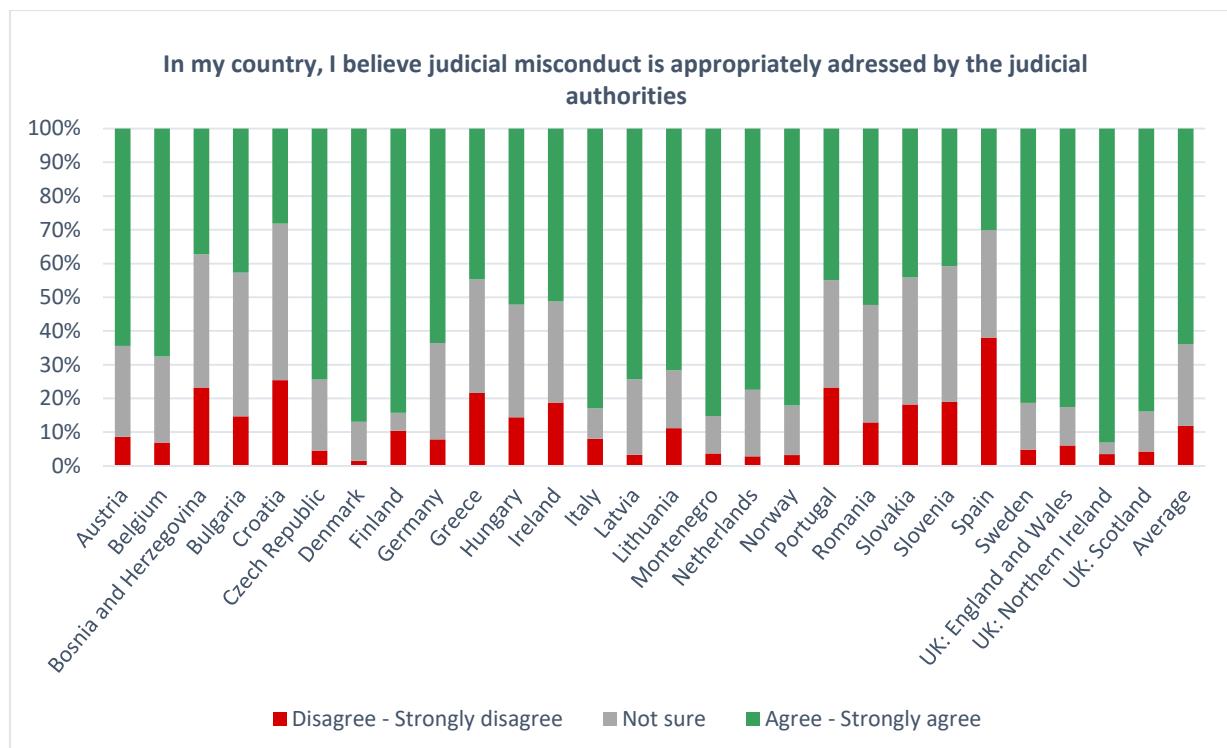
4.9 Zodpovednosť

Nasledujúce tri údaje sa týkajú niektorých dôležitých aspektov zodpovednosti súdnej moci. Otázky obsiahnuté v prieskume sa týkajú dodržiavania etických noriem súdcami, zatiaľ čo ďalšie dva aspekty sa týkajú spôsobu, akým súdne orgány riešia súdne pochybenia a korupciu súdcov. Pokiaľ ide o správanie súdcov, rozdiely medzi súdcami sú relatívne malé. Priemer krajín je 6% respondentov, ktorí nesúhlasia s tvrdením, že súdcovia dodržiavajú etické normy. Pokiaľ ide o účinnosť politík proti

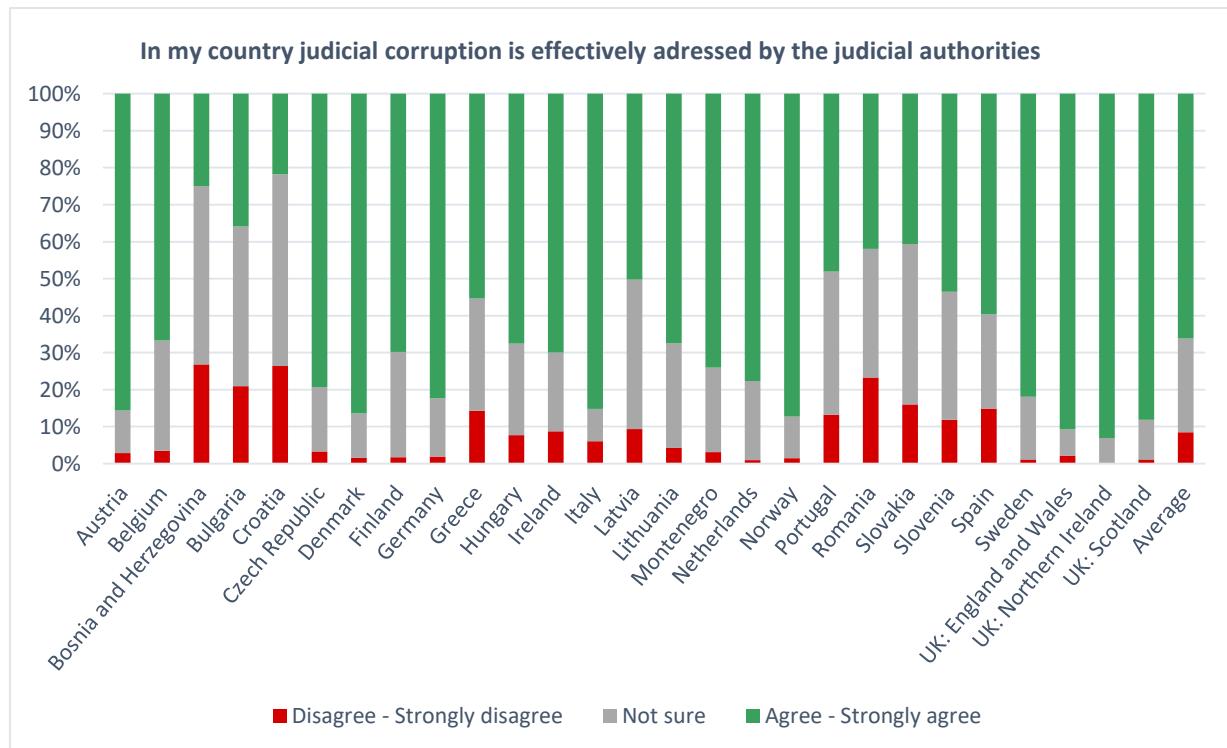
korupcii, najhoršie výsledky sú v prípade Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Bulharska, Rumunska

Graf č. 31- Dodržavanie etických štandardov

Graf č. 32- Vybaľovanie pochybení súdcov súdnymi orgánmi

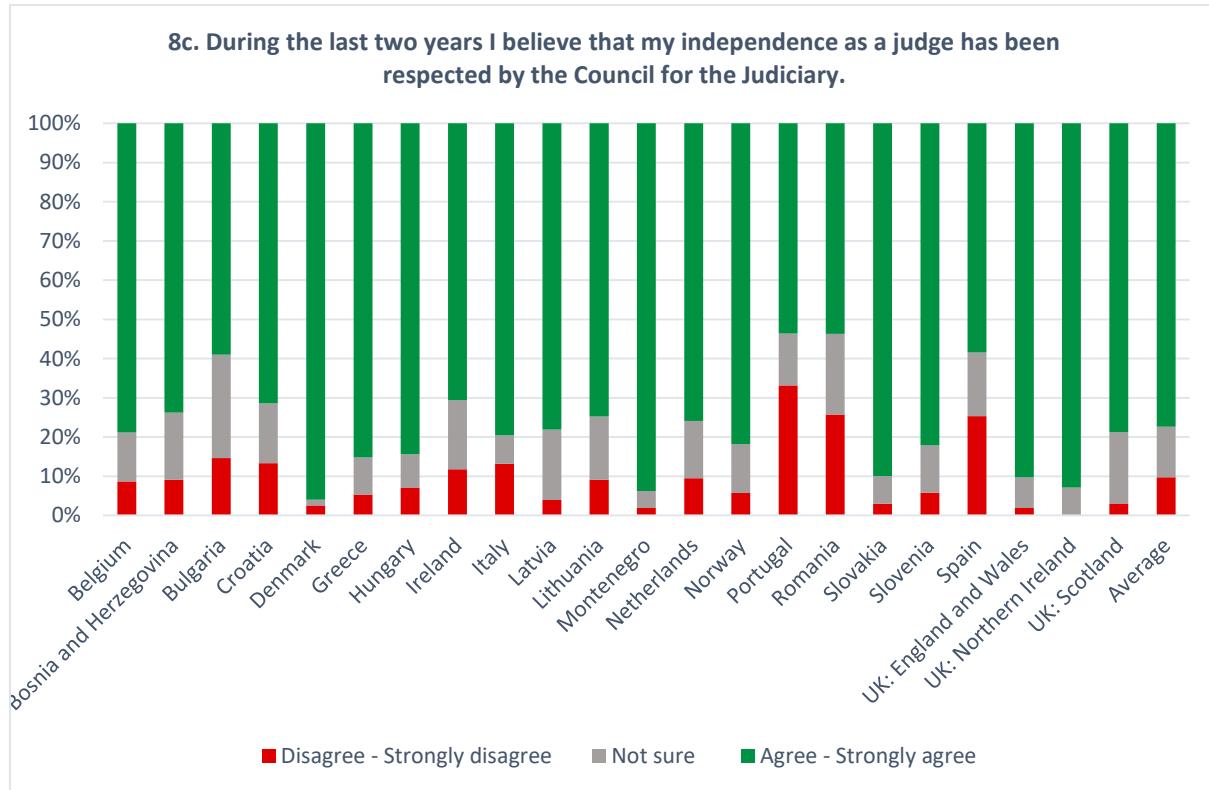
Graf č. 33 – Vybaľovanie súdovskej korupcie súdnymi orgánmi

4.10 Rešpektovanie nezávislosti súdcov

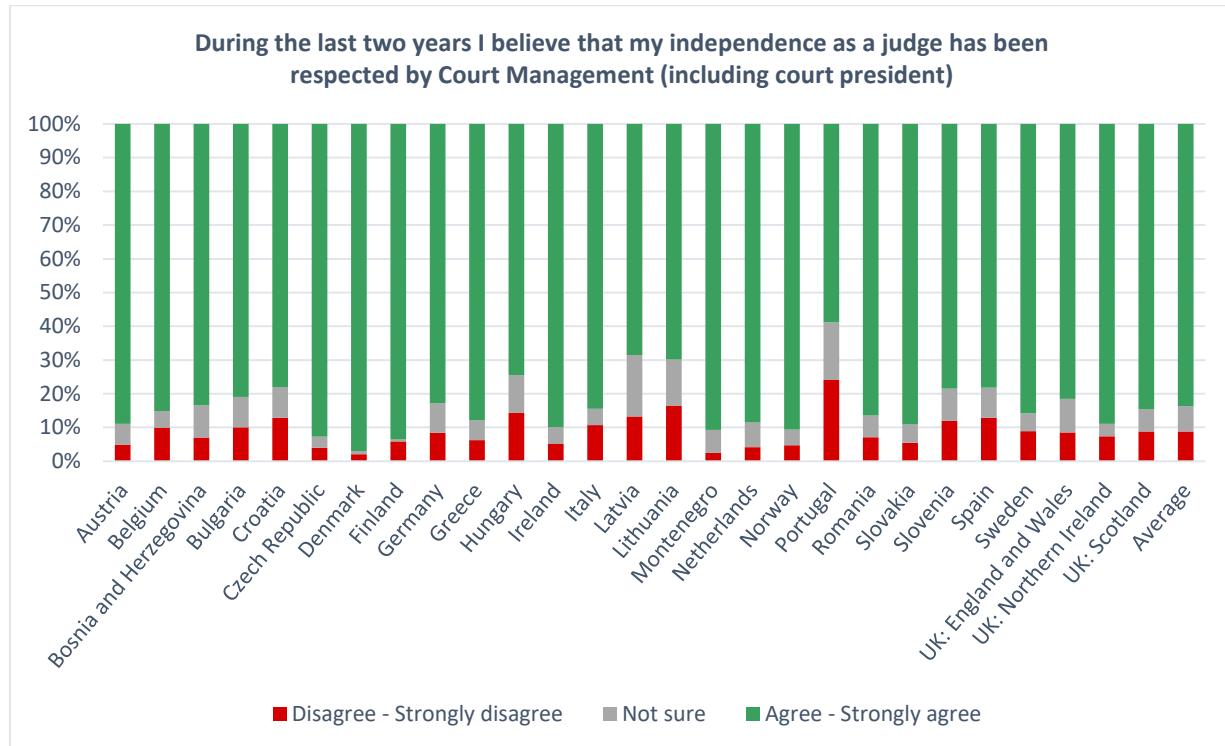
Nezávislosť súdcov je dôležitým prvkom v demokratiách založených na zásadách právneho štátu. Fungovanie takého systému do veľkej miery závisí od vzájomného pôsobenia troch štátnych mocností, a najmä od ich vzájomného rešpektovania sa.

Ide predovšetkým o rešpektovanie nezávislosti súdnictva. V tejto časti uvádzame výsledky na otázky týkajúce sa vnímania súdcov v súvislosti s rešpektovaním nezávislosti súdnictva zo strany mnohých zainteresovaných v širokom zmysle. Týmito zainteresovanými stranami sú najmä súdne rady, strany v konaní a ich právne zastúpenie a ďalšie štátne moci a (sociálne) médiá.

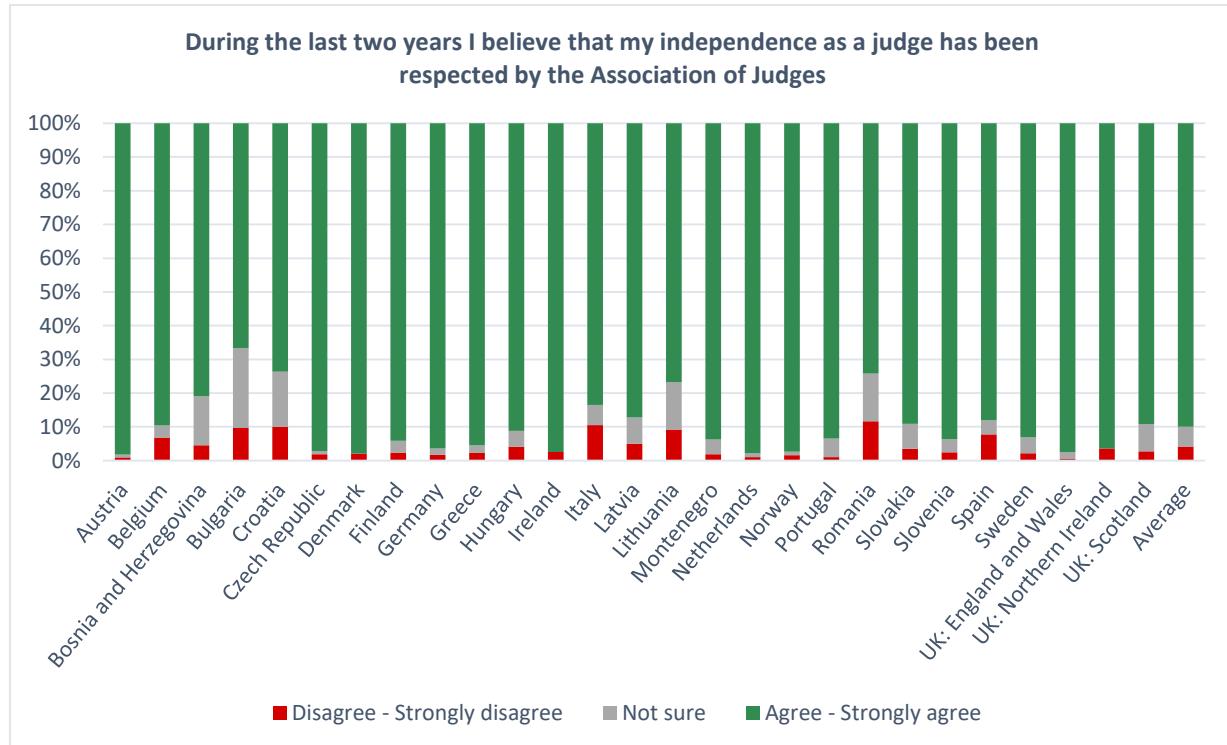
Čísla ukazujú, že súdcovia sa cítia oveľa menej rešpektovaní ostatnými štátnymi mocami a médiami. V porovnaní s predchádzajúcimi prieskumami tieto pocity v tomto roku zosilneli.

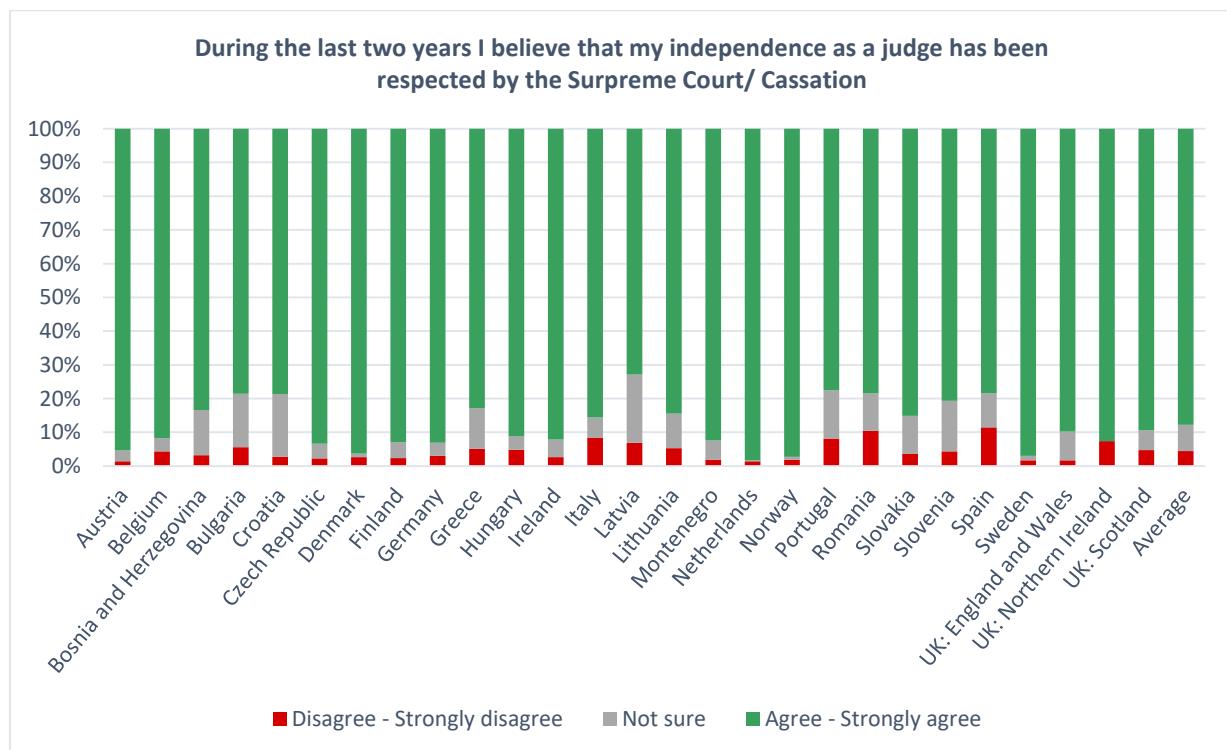
Graf č. 34 – Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti súdnymi radami

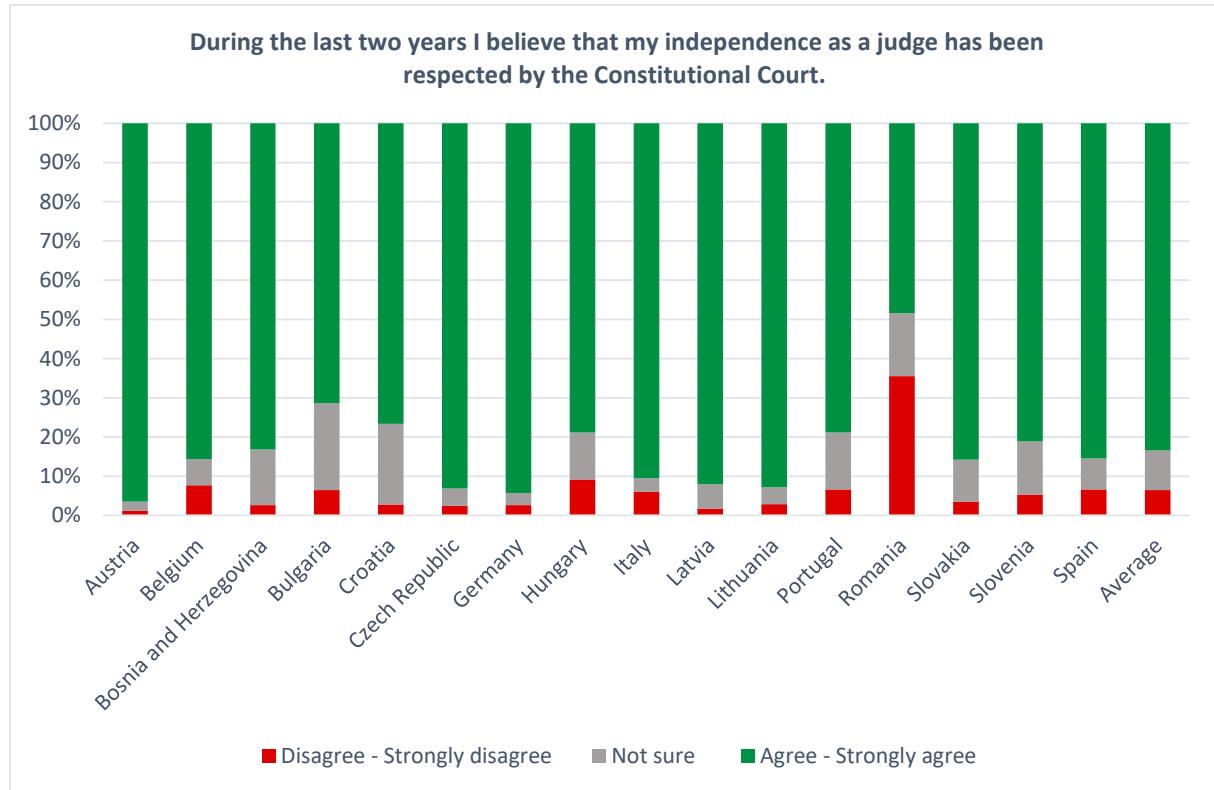
Graf č. 35 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti vedením súdu

Graf č. 36 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti súdovskými združeniami

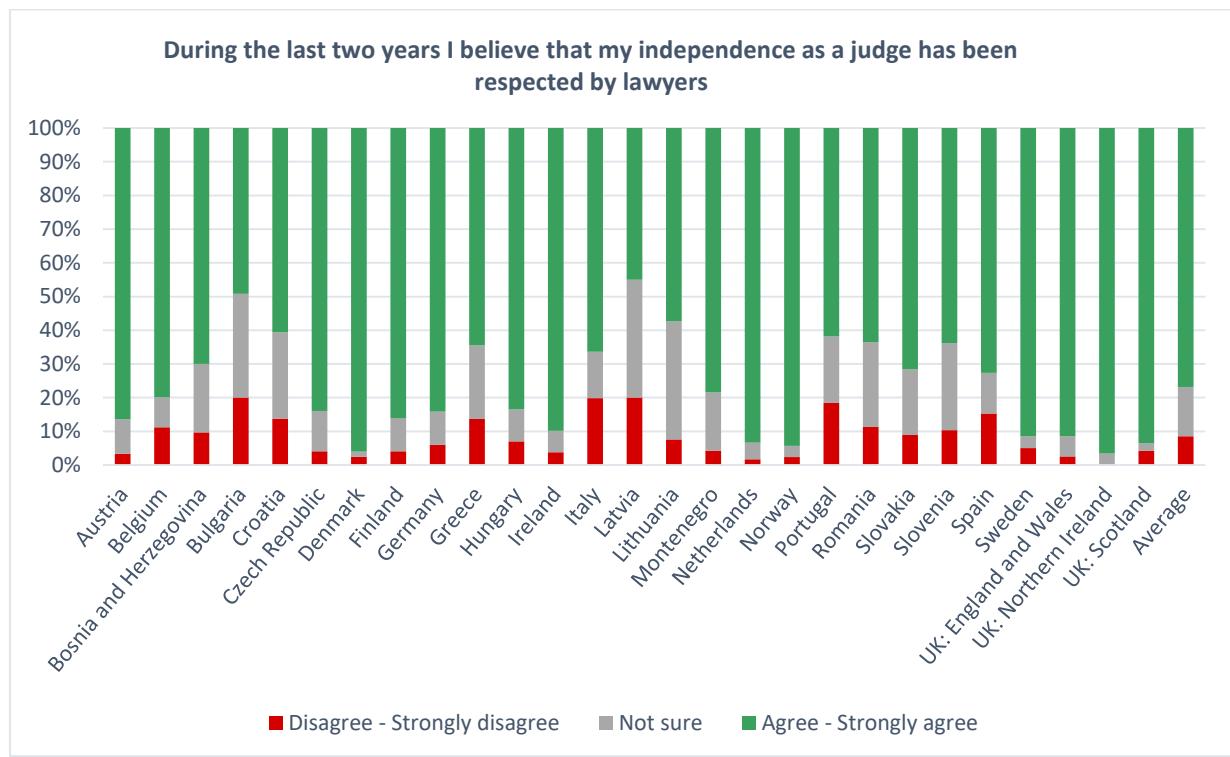

Graf č. 37 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti Najvyšším súdom

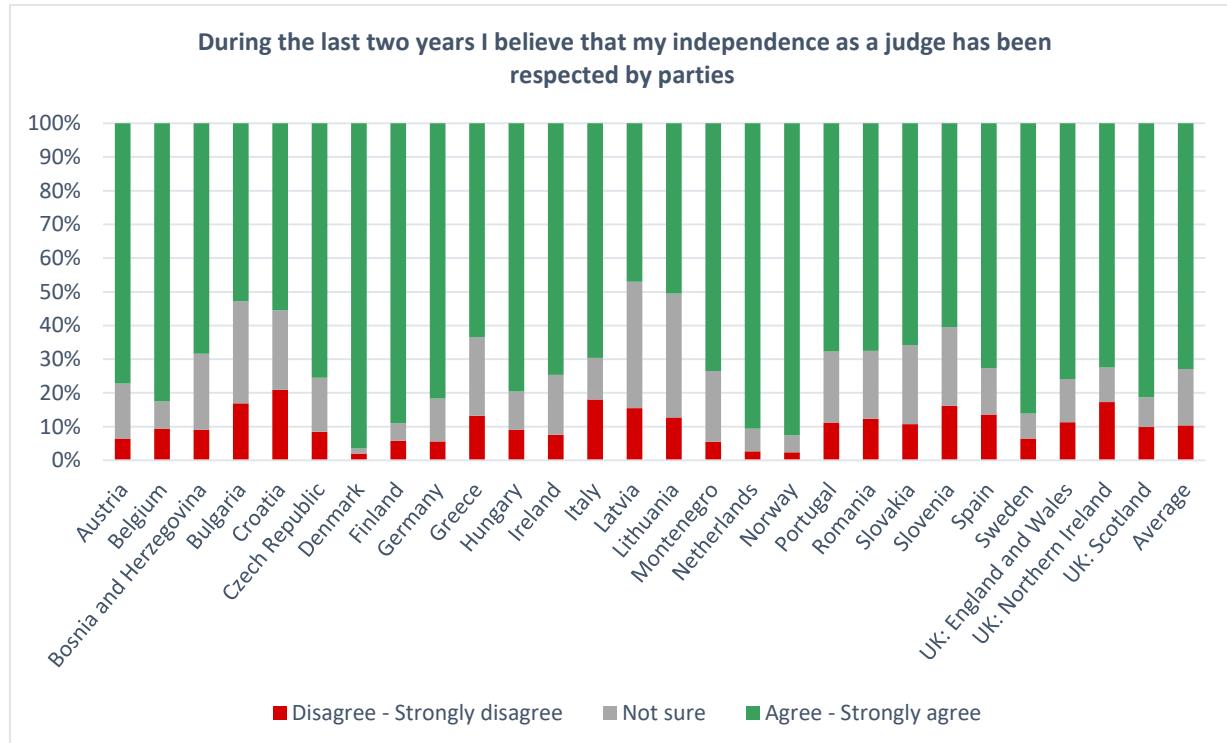
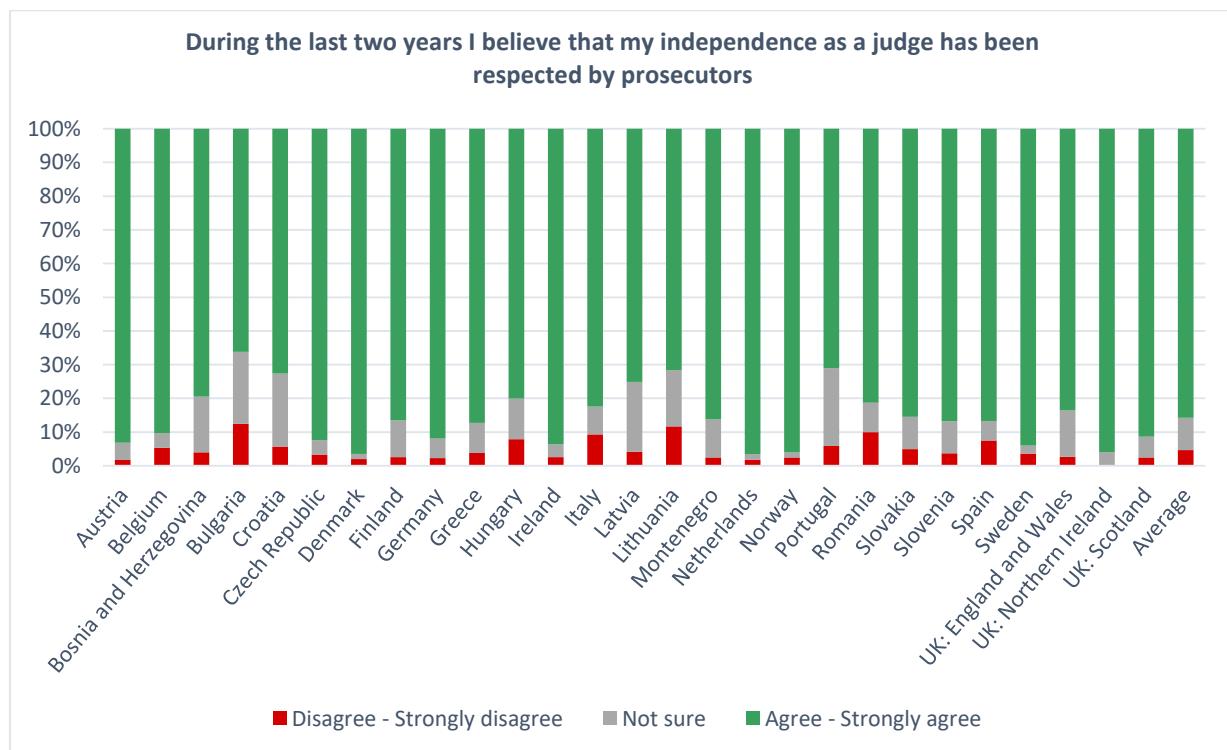

Graf č. 38- Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti Ustavným súdom

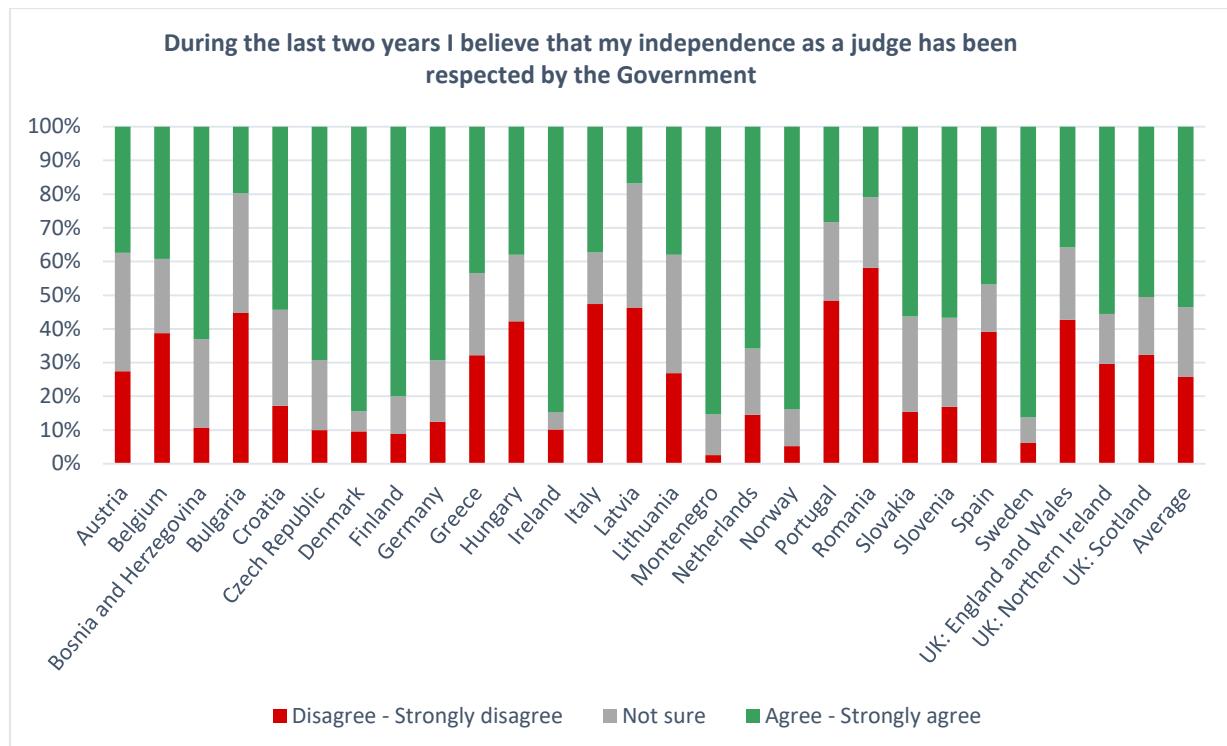
Parties in procedures

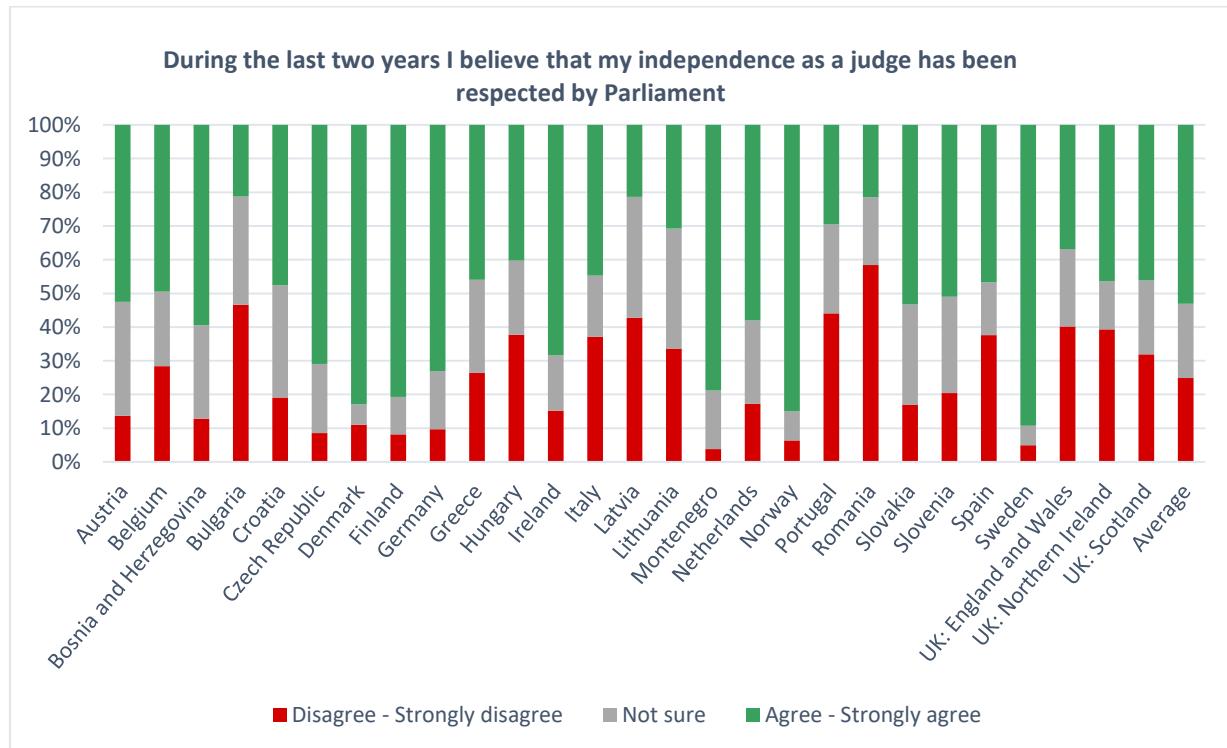
Graf č. 39 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti advokátmi

*Graf č. 40 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti stranami sporu**Graf č. 41 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti prokuratúrou*

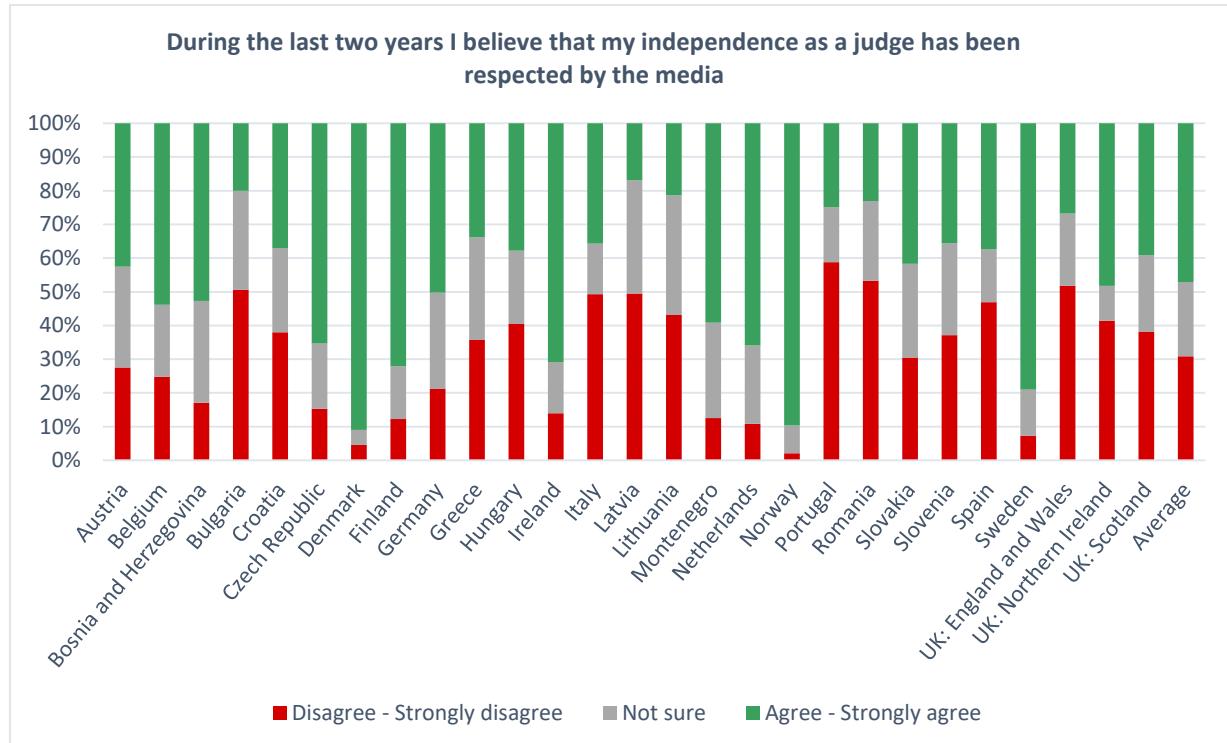
Politika a médiá

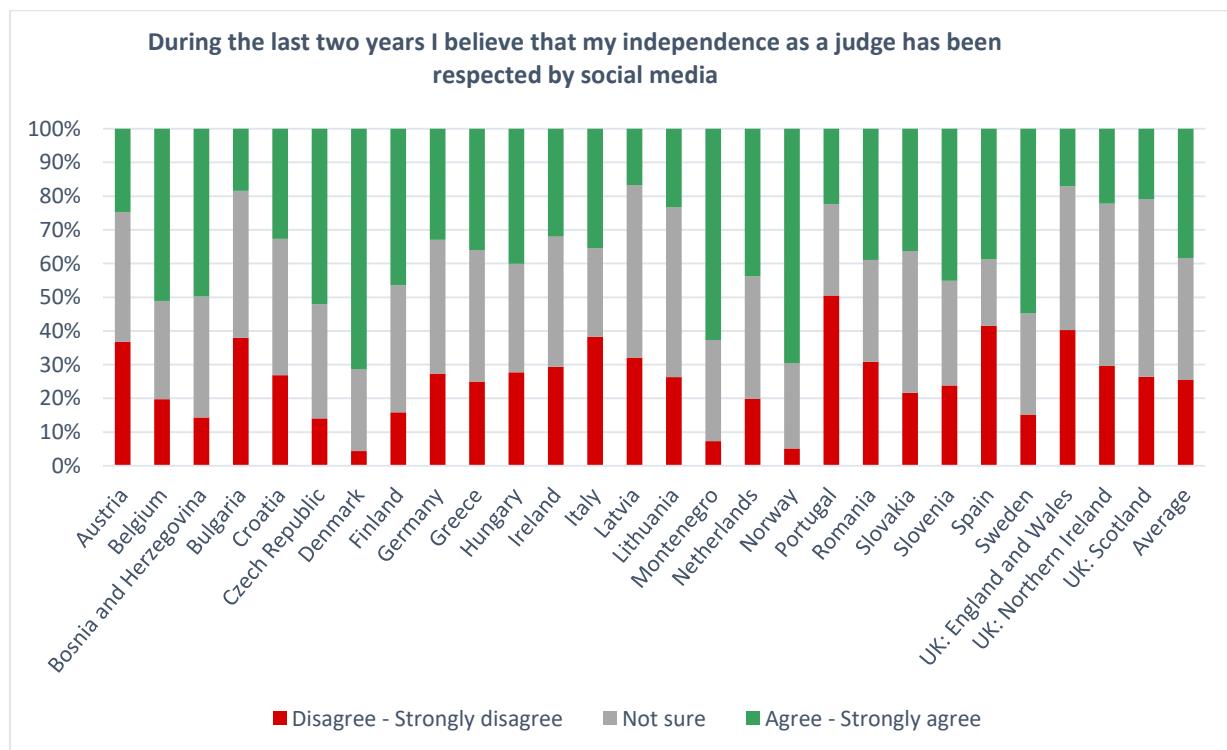
Graf č. 42 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti vládou

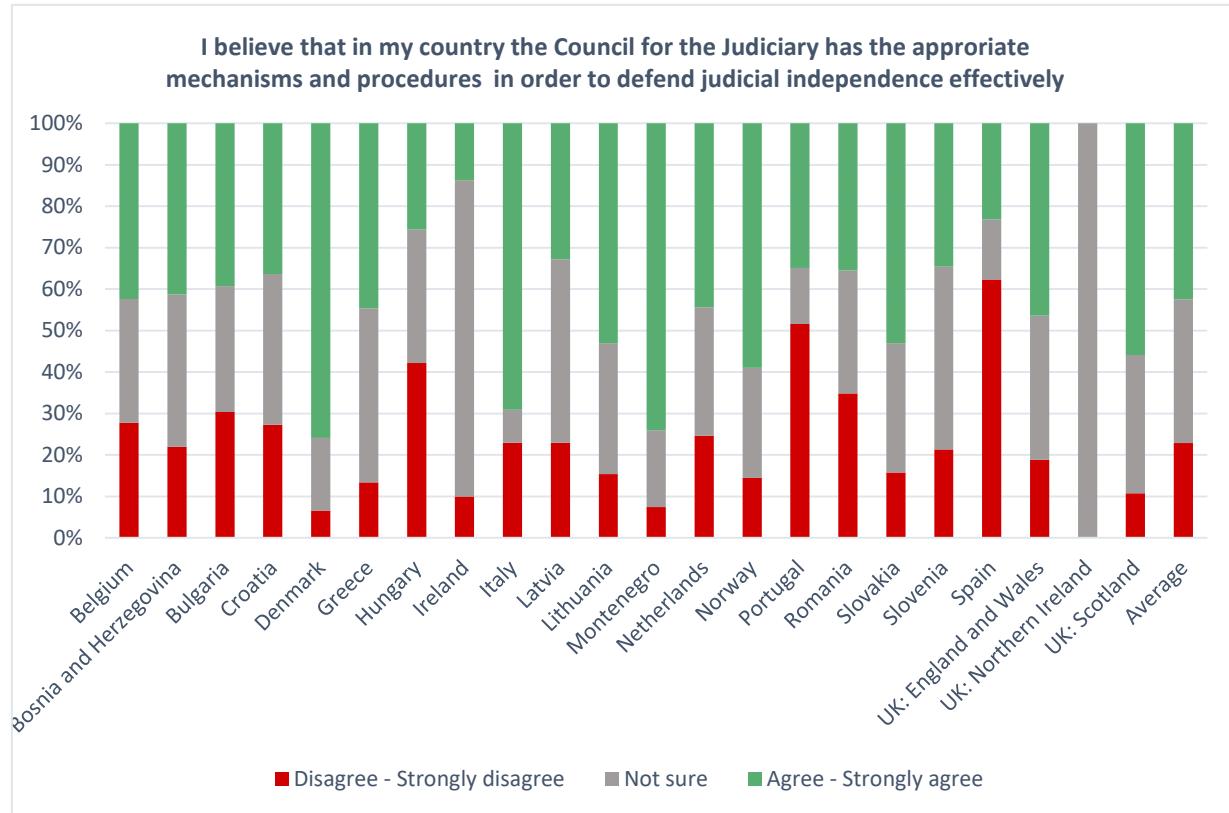
Graf č. 43 - Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti parlamentom

Graf č. 44- Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti médiami

Graf č. 45- Rešpektovanie súdcovskej nezávislosti sociálnymi médiami

Graf č. 46 –Mechanizmy súdnych rád na ochranu sudcovskej nezávislosti

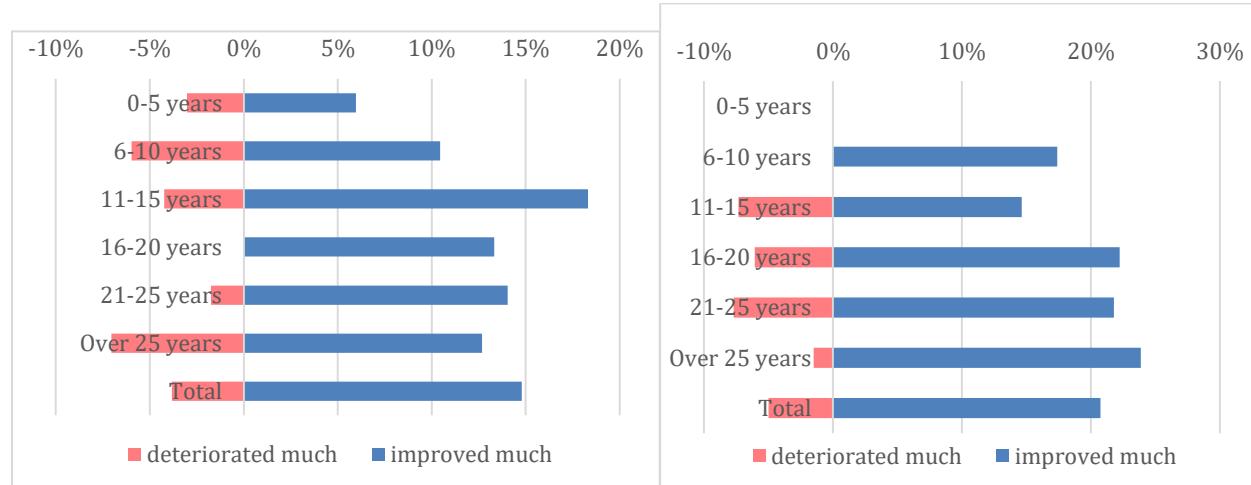
Príloha 1 Grafy a čísla pre oblasť zmeny nezávislosti

Nižšie uvedené čísla udávajú percentuálny podiel súdcov podľa rokov praxe v súdnictve (pozri obrázok 4), ktorí sa domnievajú, že od začiatku svojho pôsobenia vo funkcií súdca sa ich nezávislosť značne zhoršila alebo sa oveľa zlepšila.

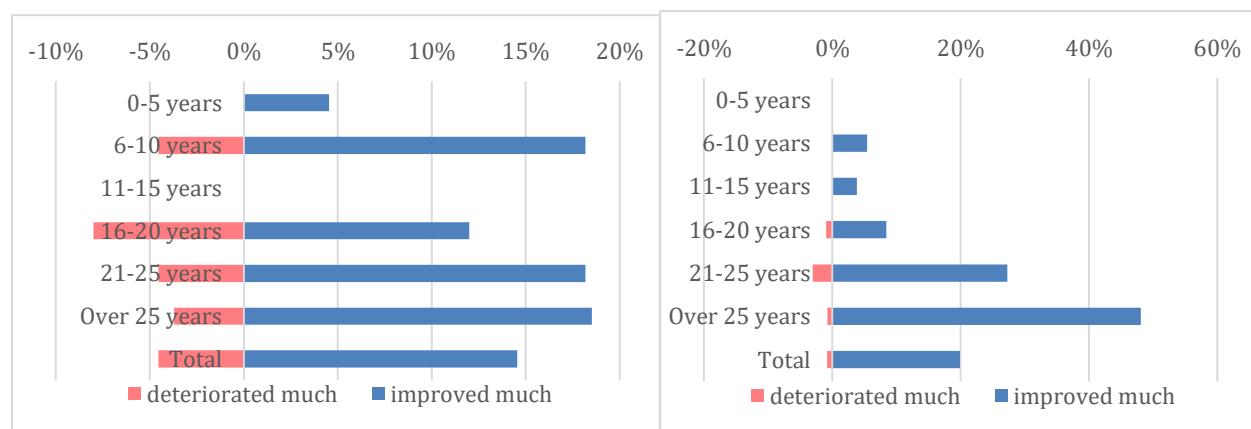
country 1 Rakúsko

country 2 Belgicko

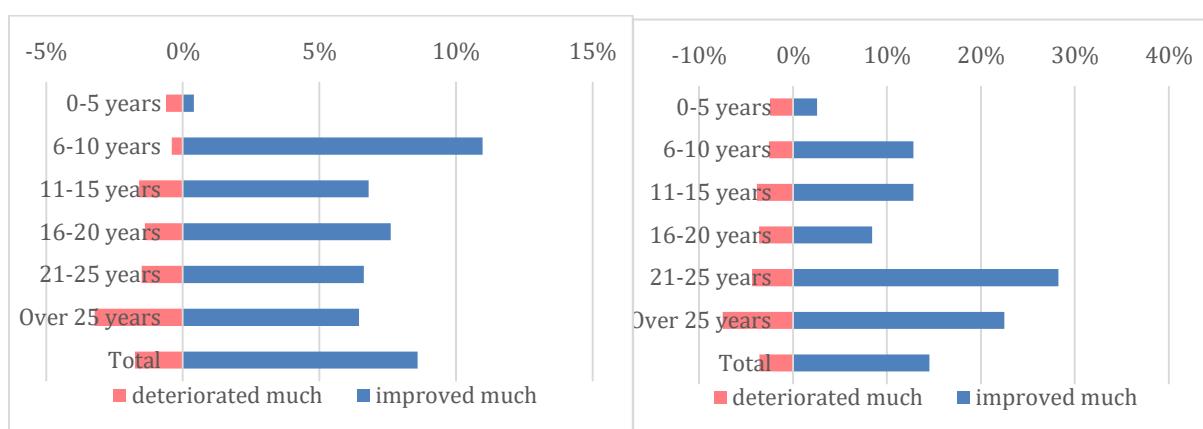
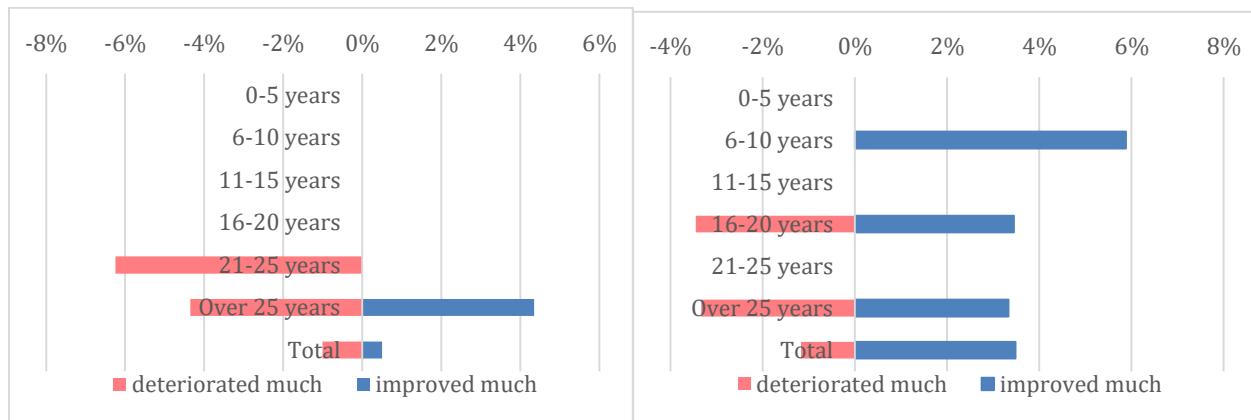
country 3 Bosna a Hercegovina

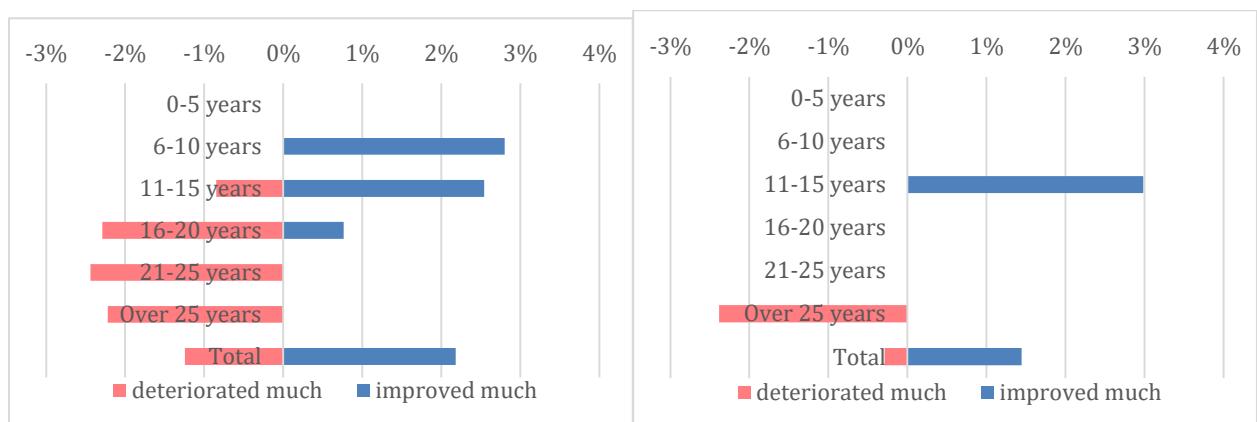
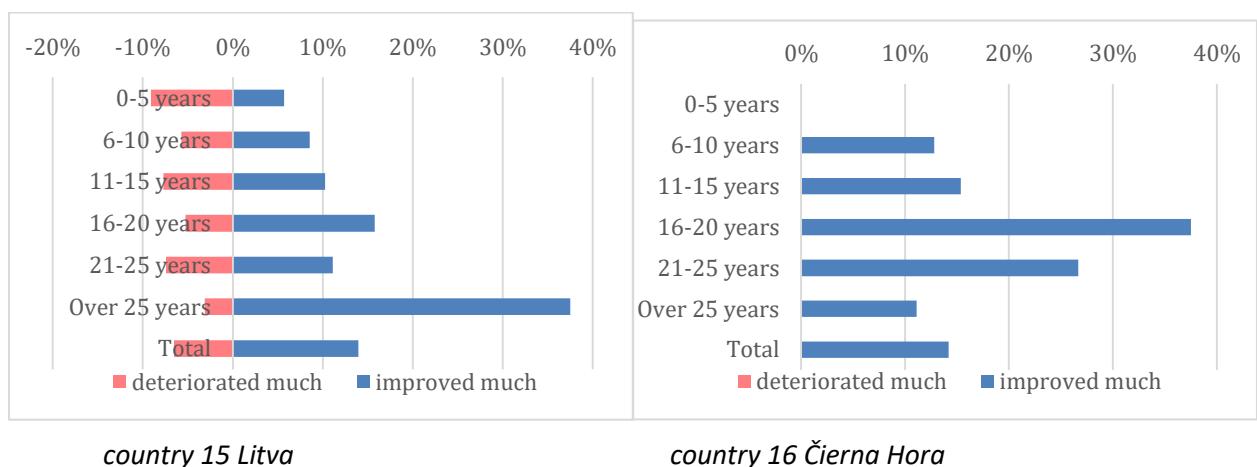
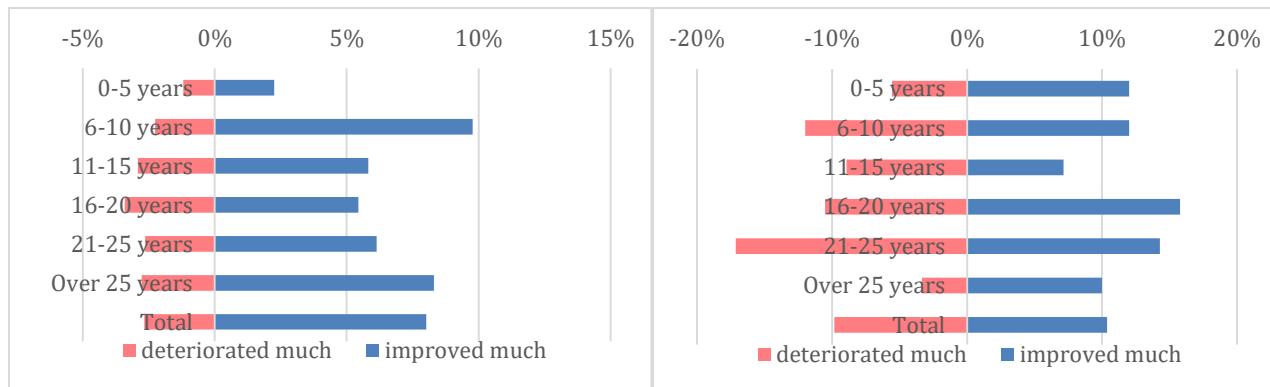
country 4 Bulharsko

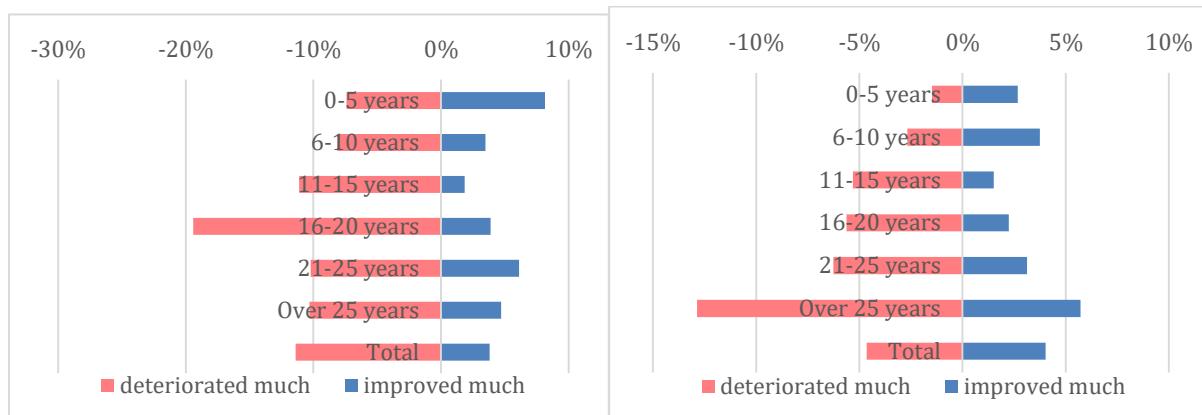
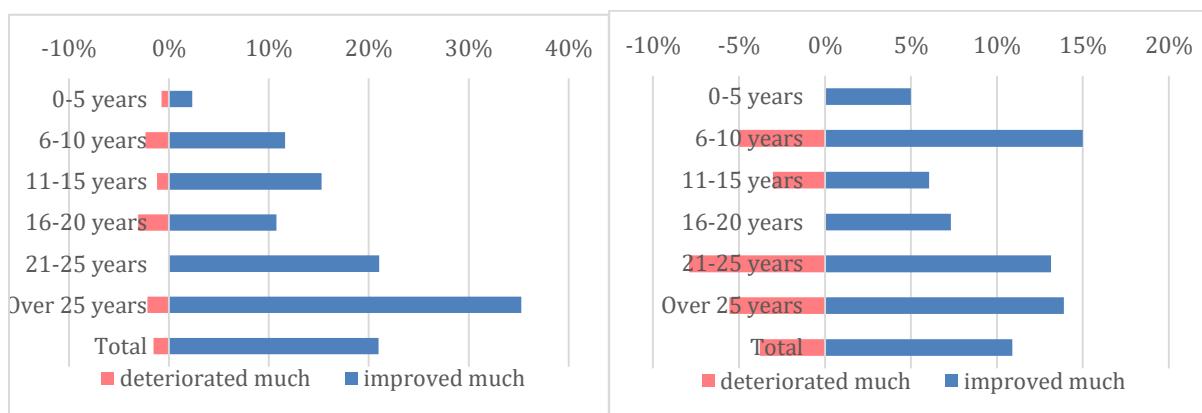
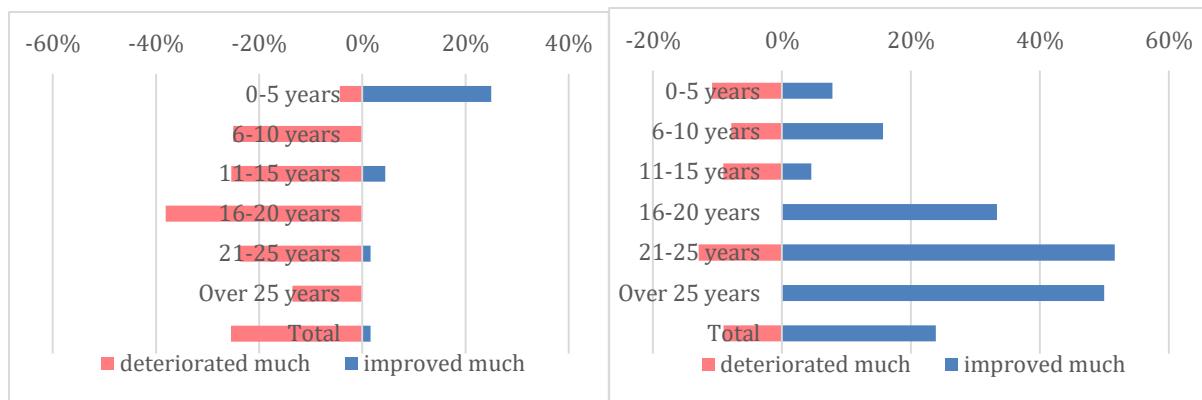

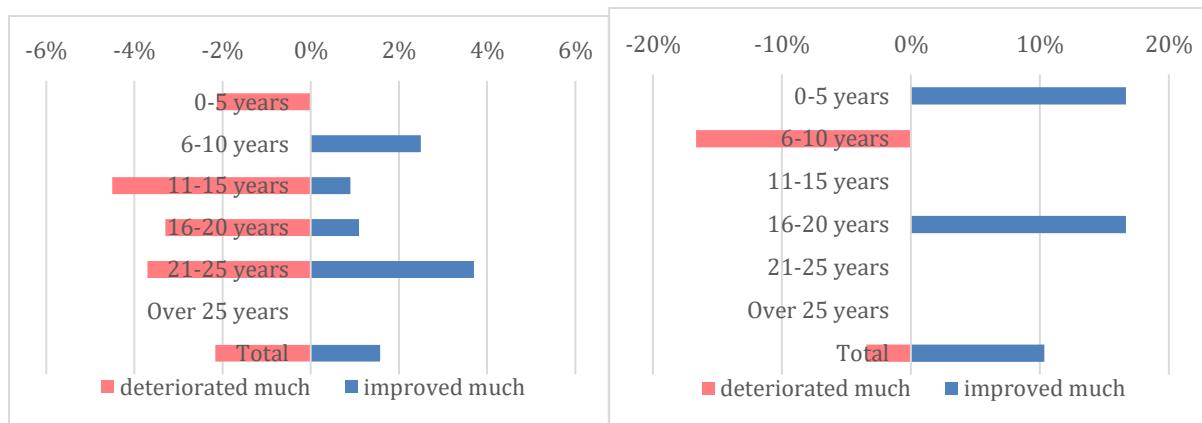
country 5 Chorvátsko

country 6 Česká republika

country 27 UK: Škotsko